

ba, za katero ste padli, še ni končana. Še čakajo mnogi naši bratje osvobodjenja. Ali je bilo preliti še premočno krv, ali se premočno kosti trohni, da bi poslednjemu našemu človeku pošljalo sonce svobode? Mladina bo hodila tu sem k vam na te vaše grobove, da tu črpa nove moči in ta izvršilo ono sveto poslanstvo in dožene našo pravdo. Vam pa mučeniki, večna slava.

Poziv mladini

Predsednik profsorskega društva g. dr. Grafenauer je naslovil svoje besede predvsem mladini, pozivajoč jo, naj spremelja svetel zgled Adamiča, Lundera in Windischerja. Dejal je:

Doletela me je velika čast, da položim sedaj v imenu jugoslovenskega profsorskega društva, sekcija Ljubljana, ta lovorov venec na grobove septembrskih žrtev v znak večne hvaležnosti in spoštovanja.

Ob tej priliki nekaj besed tebi, draga mladina. Še pred 25. leti so bili Nemci prepričani, da jim je po pomencem ozemlju odprta pot do Trsta in našega Jadrana. Tedaj je v zavedni mladini vzkipele. Dosti je bilo zaničevanja. To je naša zemlja in to naj ostane. Padle so naše žrtve. Idealna mladina se ni ustrašila. Navdušenje se je stopnjevalo, žrtve so padale dalje. No, iz njih je zrastle veliko mlado drevo, naša Jugoslavija. Dragi mladina, dolžnost tvoja je, da lepo drevo Jugoslavijo neguješ z vse vneto, da bo rastle, se razvijalo, da se bo pod njenimi košatimi vejami senčil naš narod, tja do Gospe Svete.

Vam septembrskim žrtvam pa ključem slava in hvala vam!

Ljubljana mora biti žarišče nacionalne zavesti

Zadnji je govoril zastopnik Ptujja in ptujskih nacionalnih organizacij, starosta ptujkega Sokola g. dr. S. Salamun, eden izmed onih, ki je bil deležen vseh dobrot avstrijskega režima in ki je sodeloval v težkih narodnih bojih na štajerskem. V svojem pomembnem govoru je med drugim izjavil:

Po bitinah in kamenjanju pred 25 leti v Ptujju se je v dno slovenske duše užaljeni narod najprvo zdramil v naši beli prestolnici, ki je bila tedaj edina nosite-

lica in varovalka naših pravic. Ljubljana je glasno in odločno zahtevala priznanje in vpoštevanje zajamčenih pravic slovenskega rodu. Slovenska prestolnica ni mogla in ni smela prezreti in mimo trpeti na skupščini CMD v Ptujju slovenskemu rodu prizadejanega ponižanja in sramote. Dobro se zavedajoč tega svojega poslanstva je zahtevala bela Ljubljana, da se našemu slovenskemu rodu priznajo vse njegove pravice. V prvih vrstah teh ključarjev je bila tedanja narodno-radikalna Omladina. Te pravične in upravičene klice pa so hoteli naši sovragi zadušiti z ognjem in mečem za vsako ceno. Namesto zaščite so padle žrtve in s svojo srčno krvjo so oskrpile ulice bele Ljubljane. Iz te krvi pa je zrastle spoznanje, da ni pravice za nas pod dvoglavim črnim orlom in ta kri je končno obrnila naše poglede in naša stremiljenja na jug, na naš Piemont in iz te mučeniške krvi je vzcvetela naša svoboda in naše uedinjenje. V imenu ptujkega mesta in v imenu vseh ptujskih nacionalnih organizacij se klanjam manom tu počiva-jocih mučeničkov naše svobode in venčamo njihov grob z zasluženim lovorjivim vencom ter ključemo večna jim slava!

Polaganje vencev

»Večna slava!«, »Večna slava!« je zaorlo po mrtvaški njivi in daleč preko ljubljanskega polja. Pevci so zapeli »Vigred se povrne«, zastopniki društev in korporacij pa so začeli polagati vence. Posebno krasni so venci mestne občine, ptujkega Sokola in podružnice CMD, akcijskega odbora CMD, venci sorcev, gasilske zveze, profsorskega društva, akademske podružnice CMD in Zveze kulturnih društev.

Na grobu dr. Žerjave

S tem je bila svečanost na grobu septembrskih žrtev končana. Zbrani odličniki in večina občinstva se nato podali še z bližnjemu grobu pokojnega dr. Gregorja Žerjave, ki je bil gotovo pad eden najodličnejših sorcev septembrskih žrtev. V imenu Zveze kulturnih društev je položil podpredsednik g. Marn na grob krasen šopek, ostali pa so z večimnatim molkom počastili spomin nepozabnega jugoslovenskega borca. Še dolgo so ostale množice ob obeh grobovih, obujajoč spomine na pretekla dni narodnih borb in obsojajoč one, ki danes znova rušijo narodno slavo.

Slavnostna povorka

Krasno solnčno dopoldne. V zlatu se koplje Ljubljana. Mesto je nenavadno razgibano. Pred Narodnim domom se gnetejo množice. Ob 11. je zbirališče za slavnostno povorko, od vseh strani prihajajo gručice ljudi, društva, deputacije z zastavami, organizacije s prapori. Barve se prelivajo. Poleg rdečih sokolskih srajc se odražajo modre košulje Narodne odbrane, temnejši kroji gasilcev, pa narodne noše, strelci in drugi.

Okrog 11. se čujejo zvoki godbe. S Tabora prihaja godba Sokola I, ter zavije na vrt za Narodnim domom, kjer je zbirališče Sokolstva. Pred Narodnim domom se je postavila godba Sloge, ves ostali prostor je zasedla srednješolska mladina. Aranzjerji švigajo sem ter tja, dajejo poslednja navodila.

Ob 11.10 krene z dvorišča Narodnega doma godba Sokola I, ki za njo stopa župno starešinstvo s prvimi podstarešino SKJ br. Ganglom, župnim podstarešoma br. Milkom Krapežem in dr. Kuharjem na čelu, za njimi se pa pod vodstvom župnega načelnika br. Vrhovca vsipljejo sokolske čete. Tri-naest krasnih praporov nosijo mišičaste roke. S prapori so zastopana društva Sokol Ljubljana matica, Sokol I, II, III in IV, Ljubljana-Siška, Ptuj, Stepanja vas, Moste, Št. Vid nad Ljubljano, Kamnik in Vič ter konjenica Ljubljanskega Sokola.

V sokolskem sprevodu stopa tudi deputacija ptujkega Sokola s starostrom dr. Salamunom na čelu, med sokolskimi borci je pa tudi starosta Ruskega Sokola v Ljubljani br. dr. Zeljeznov.

Za Sokoli stopajo žrtve septembrskih dogodkov, oni ki so bili ranjeni ali pa pozneje zapleteni v procese in vrženi v ječe. Med njimi opažamo načelnika gosp. Adolfa Ribnikarja, direktorja gradbenega oddelka na magistratu g. inž. Prelovška, še vedno čilega g. Rohrmanna, očeta Krapeža in še mnogo drugih.

Krepka četa Narodne odbrane v svojih slikovitih uniformah vzbuja splošno pozornost. Trdo stopajo fantje pod vodstvom svojega četovodje Lipnika. Za njimi se je razvrstilo članstvo Narodne odbrane v civilu, pa Društvo dobrovoljcev in rezervnih čast-

nikov. Skupino je zaključilo članstvo Strelske družine.

Sledijo strumne vrste našega gasilstva. Župni podnačelnik Vrbinc vodi dve četi, prva je ljubljanska s praporom, druga je župna.

Za vrtlo železničarsko godbo »Sloge«, ki neprestano ubira veselo koračnico, nosijo dva prapora Narodno strokovne zveze: starega, že v mnogih bojih preizkušene in novega, ki ga je bil poklonil Nj. Vel. kralj. Prapor sledi velika skupina narodnega delavstva vseh strok, zlasti tudi železničarjev.

Sledi četa jugoslovenskih nacionalistov s črnim praporom. Taborjani so prišli s praporom, prav tako tudi Klub Primork. V velikem številu se je udeležilo naše narodno ženstvo te velepomembne spominske slavnosti; zastopano je Kolo jugoslovenskih sester, Ciril Metodova družba s svojim prvomestnikom inž. Mačkovičkom na čelu, Udruženje vojni invalidov, Soča s praporom se je pa zbrala polnoštevilno.

V slavnostni povorki stopajo tudi člani JNAD Jadrana, ki se jim takoj priključijo ženska realna gimnazija pod vodstvom svojega direktorja g. Juga in zavodovih profesorjev. Za licejkami so se razvrstili dijak I, II. in III. realne gimnazije ter klasične gimnazije, spreved so pa zaključili učiteljski štrk ter učiteljskišnice.

Izpred Narodnega doma je povorka krenila med gostim špalirjem občinstva po Bleiweisovi in Rimski cesti v Vegovo ulico ter čez Kongresni trg mimo Zvezde po Šel-lenburgovi in Prešernovi ulici čez tromostovje k stolnici. Del spreveda je koral-pok po Šolskem dreveredu na Pogačarjev trg, drugi del in dijaštvo pa skozi Semeniško ulico na teraso pred stolnico, kamor so prispeli zadnji udeleženci okrog 12. Povsod, koder se je pomikal slavnostni sprevod, je tvorila množica gost špalir, vzklikala je obema mučenikoma naše svobode Lunderu in Adamiču ter Jugoslaviji in kralju. Pred pošto in na Marijinem trgu je vladala takšna gnječja, da je policija komaj zmogla naval.

Tam, kjer je tekla srčna kri, so večer odkrili spominsko ploščo, ki naj bo večni ključar in pomnik dolžnosti do naroda in države

Na Pogačarjevem trgu je vladalo že od ranega jutra praznično razpoloženje. Pred stebrom, ki nosi prehod med škofijsko palačo in stolnico, so se zbrale goste gručice ljudi, ki so radovedno ogledovale severno stran stebra. Od vrha do tal sta to stran zakrivali dve državni trobojnici, krili spominsko ploščo septembrskih žrtev: Adamiča in Lundera. Ravnatelj mestnih nasadov g. Lap je nekoliko okrasil z izrednim okusom, dal trgu, zlasti terasi uprav svečano podobo, da se je človek moral ustavititi za nekaj trenutkov. Na vsaki strani stebra sta stali dve veliki, košati palmi, dalje do stolnice, škofijske palače in zdolž so pa stala okrasna drevesca. Ves ta del trga je bil okrašen tako lepo, da je svečanostni poudarek zgodovinskega kraja prišel do polnega izraza. Na levi strani stebra ob škofijski palači je stal s smrečjem okrašen govorniški oder.

Vrvež narašča od trenutka do trenutka. Iz cerkve se vsipajo goste trume ljudi, ostajajo pred cerkvijo, čakajo odkritja spominske plošče. V stolpu je odbila enajsta ura.

Prvi častni zastopniki prihajajo. Za govorniškimi odrom se kupijo lovorjivi venci. Načelnik rediteljskega zbora gosp.

Kravos daje zadnja navodila. Povsod vladava vzoren red.

Ob pol dvanajstih so bili na trgu zbrani že vsi sorodniki obeh septembrskih žrtev: Adamiča in Lundera. Prostor pred škofijsko palačo, določen za odličnike, se počasi polni.

Slovesni trenutek se bliža. Izpred mestne hiše in franciskanskega mostu že vpadajo proti stolnici zvoki godb. Minute potekajo. Na Pogačarjev trg koraka čelo spreveda, sokolska godba. Ozračje trepete od vesele koračnice. Vseposod vladava zmoglavno razpoloženje — na svobodnih, s krvjo oskrpjenih slovenskih tleh. Pogačarjev trg je ves rdeč. Čudovit je pogled na strumno korakajočo sokolsko četo s prapori. Čujejo se povelja. Skozi Semeniško ulico koraka na teraso dijaštvo in narodno ženstvo. Godbe igrajo. Ves trg je kmalu nabito poln. Vse hoče biti priča velikega dogodka, proslave slovenskih žrtev za svobodo naroda, bojevnikov za jugoslovensko državo. Pogačarjev trg je premajhen. Množice segajo daleč na Vodnikov trg, proti Kresiji in v Šolski dreverod.

Pred stolnico in škofijsko palačo so zbrani civilni in vojaški dostojanstveniki. Na sedežih pred palačo sede ministri dr. Albert Kramerer, ban dravske banovine in član častnega predsedstva dr. Drago Marušič, soproga podbana dr. Pirca-

majerja, zastopnik ljubljanskega Škofskega kanonik g. Volc, vršilec dolžnosti divizijonarja, general g. Cukavac s soprogo, dvorna dama g. dr. Tavčarjeva, članica častnega predsedstva, dalje soproga župana g. dr. Dinka Puca, senator g. dr. Rožič in senator g. dr. Gregorin.

Okoli govorniškega odra in ob stolnici so pa bili zbrani zastopniki raznih kulturnih, političnih in gospodarskih korporacij, državnih in občinskih oblasti, med njimi: za mestno občino ljubljansko župan in član častnega predsedstva g. dr. Dinko Puc, podžupan prof. Evgen Jarc z občinskimi svetovalci, narodni poslanec in član častnega predsedstva Rasto Pustoslavšek, prvi podstarosta Jugoslovenskega Sokolskega Saveza Engelbert Gangl, upravniki policije g. Kerševan, inž. Mačkovišek, predsednik akcijskega odbora, gen. tajnik trboveljske družbe g. Pogačnik kot zastopnik Jadranske straže, predsednik odvetniške zbornice g. dr. Žirovnik, ki je zastopal tudi Glasbeno Matiko, predsednik Narodne galerije g. dr. Windischer, podstarosta Jugoslovenske gasilske zveze g. Josip Turk, podpredsednik višjega apelacijskega sodišča g. dr. Alojzij Gradnik, predsednik zdravniške zbornice g. dr. Mavrič Rus in dolga vrsta veljakov iz našega političnega, kulturnega in gospodarskega življenja. Številno so bili zastopani invalidi, Zveza bojevnikov in članstvo »Sočec. Zbrani so bili skoro vsi stari pionirji na polju narodno obrambnega dela, naše narodne dame, Kolo jugoslovenskih sester, Zveza kulturnih društev, Narodna odbrana s predsednikom dr. Cepudrom, Jugoslovensko učiteljsko udruženje, akademska in druga društva. Nruzoč je bil svet nacionalnih borcev v preteklosti in sedanosti.

Pričenja se slovesnost.

Po vsem trgu vladava grobna tišina. Očem se nudu veličasten pogled. Rdeče čepice Sokolov, sinje šajkače članov Narodne odbrane, pestre narodne noše, črne čepice detailkov, gasilci in ogromna množica ustvarjajo tako pisano morje, v tihini, trenutno pred pričetkom slavnosti, tako disciplinirano, da je človeku od radosti po besnem nenadoma tesno okoli srca. Na terasi ob stolnici je zbrano narodno ženstvo in mladina, naša bodočnost, na prednjem delu terase in na stopnicah so pa razvrščena dekleta in gospe v narodnih nošah. Posebno pozornost je vzbujala skupina granjenjencev iz leta 1908.

Od terasnih stopnic do stebra so se razvrstili prapori: pevskega društva »Nabrežinec«, društva »Sočec«, dva prapora Narodne strokovne zveze, črni prapor z belo mrtvaško glavo naših junaških četnikov, nato 12 sokolskih praporov, tik ob stebri kraljev prapor Sokola Ljubljana in veliki prapor Jugoslovenske gasilske zveze. Sredi med sokolskimi prapori pa je bila sinja zastava Narodne odbrane.

Odkritje spominske plošče

Ure bijejo polodne. Z vedrega jesenskega neba lije na tihno množico zlato sonce. Vse molči. Izenada se pa začuje pesem. Hubadova župa je zapela pod vodstvom Zorka Prelovca: Domovina mili kraj.

Ko je zamrl zadnji glas pevcev, je stopil na govorniški oder podstarosta Jugoslovenskega sokolskega saveza Engelbert Gangl. Preko trga je vzvalovila njegova močna, zanosna beseda:

Bratje! Sestre!

Dvajset in pet let je od tistega dne, ko je nemško-avstrijska soldateska izprožila smrtonosne strele v našo množico, ki se je nabrala na ljubljanskih trgih in ulicah. Na naših tleh in v našem belem mestu so se zgrinile naše množice, da glasno, odločno in močato protestujejo proti divjaštvu renegatov, ki je nekoliko dni prej strastno in besno naskočilo skupščinarje Družbe sv. Cirila in Metoda v Ptujju ter jim dalo okusiti vse svoj gnev in vse svoje nekulturno nasilje na najsirovejši in najbrutalnejši način.

Slovensci, člani te družbe, so dospeli v Ptuj po svoji dolžnosti na poziv njenega vodstva, da se tamkaj v tem starodavnem našem mestu na slovenskih tleh posvetujemo ob prosvetnih, posebno šolskih potrebah našega rodu. Skupščina je imela torej po svojem namenu in smotru kulturni značaj prvega reda, ki je bila toliko veselejši pojav v našem kulturnem in narodnostnem prizadevanju, ker se je njenih plemenitih stremiljenj oprleja z vso borbeno navdušenostjo in z vsem deloljubnim idealizmom naša akademska omladina. Stari nacionalni borci so se z ognjem mladostne vne me mladih narodnih vojsčakov združili in zili v eno in enotno moč aktivne tvornosti, ki je hotela narod ohraniti v življenju in mu z lastnimi žrtvami dati in nadomestiti to, česar mu država mačeha ni hotela dati.

A do dna pokvarjeni narodni odpadniki in njihovi zaščitniki in pospeševalci od blizu in daleč so hoteli prepričati to in tako manifestacijo naše volje in naše pravice do življenja, ki je vredno in dostojno človeka. Ob visoko dvignjeno kulturno hotenje je tresčila sirova sila nekulturne, ki je globoko užalila in še globlje ranila našo narodno čast, ki je torej izvalila in izvalila protest in odpor, kakršna sta morala priti, ker nismo Slovenci mogli, smeli in hoteli priznati, da smo samo sužnji in hlapi v svoji hiši in na svoji zemlji!

Narodna čast — edino, česar nam država mačeha in njeni krivniki niso mogli vzeti in zadušiti — je spontano zahtevala za žalitev in oskrunjenje zadoščanja in osvete! Renegatstvo Ptujja in njegovih zavzvetnikov in podpihalcev ni užalilo le skupščinarjev, torej poedincev, nego je udarilo v lice vsemu narodu, ki je do dna duše občutil to strahovito svoje onečaščenje in ponižanje.

Ta dejstva moramo naglasiti tudi danes, da pokažemo na utemeljenost našega postopka v bližnjih dneh po ptujskih dogodkih in na logično upravičenost tega, kar so naši bratje storili v obrambo užaljene in ranjene nacionalne časti.

Pozivu Ljubljane v obrambo te naše časti so se množice naroda odzvale z ogromno udeležbo in z navdušenjem, ki je šlo preko meja kakšne občilne nacionalne manifestacije. Besede našega nepozabnega brata dr. Ivana Oražna, dr. Trillerja, dr. Kokaljja in sestre Franje Tavčarjeve, ki je še edina od teh živa med nami, so našo množico razvnelo do mogočnih izrazov nacionalne zavesti, ki je vsako našo roko sklenila v pest — pripravljeno na vse, karkoli pride! Duše so se vzvalovile, srca so se odprila.

In tedaj so počili strelji — edini pravi in neprizkriti dokaz, kako nas sovražijo! Na slepo so padli strelji v množico — narodu v hrbet, kakor vedno streljajo vsi oni, ki so kukavice in krvoolci. In ravno na tem kraju, kjer stojimo sedaj, so smrtno krogle zadele naša brata Adamiča in Lundera, ki sta vsa mlada, lepa, vesela in zdrava, omahlina smrti v objem. Krivniki so mislili, da smrtonosni strelji prinesejo narodu strah in trepet iz pekla, a prinesli so mu blagoslov iz neba! Ubijali so, da so blagoslavljali.

A dobili smo, imeli smo dve žrtvi; v temelje narodove bodočnosti je padlo dvoje življenj, v vzvalovljene duše in v odprta srca sta padli imeni dveh mučencev!

Ljubljanski morilni strelji pred dvajset in petimi leti pa so se razkropili kakor svinčena toča po vsej naši zemlji, kjer so ranili vsako našo dušo in kjer so prebodli vsako naše srce! Adamič in Lunder sta nemo kričala, da država mačeha pozna samo sovražstvo, da je naše poglede treba od nje usmeriti drugam, kjer utripajo bratska srca in kjer nas čakajo bratske duše.

Svinčena toča je neumiljeno klestila po naših dušah in po naših srcih in je tamkaj potokila do zadnjih korenin vero v pravico in pravičnost države mačeha, ki je s strelji, namenjenimi Adamiču in Lunderu, prebila obenem sama sebi glavno žilo svojega k zatonu bližajočega se življenja. Svinčena toča je kakor nebeska rosa padla na obupajoče, malodušne in omahujoče, da se je v vsakem našem dobrem, poštemem in zvestem srcu pognala v mlado in osveženo rast nacionalna zavest, ki je že obračunala z državo mačeho, prisegajoč, da se ne premaknejo s svojih tal nobenemu tujeu in odpadniku na ljubo, ampak da hočemo tudi za ceno pednih življenj zorniti verige bedne, robujoče odvisnosti in se spojiti z brati in sestrami iste krvi v skupni, povečani, za vse veke združeni jugoslovenski dom. Namerna našega uničenja na oni strani je pognala voljo naroda na naši strani v viharno borbo odrešenja in združitve. — V tem velikem ponosu narodovih množic, ki se je visoko spela v smelen poletu nacionalne zavedenosti, je v rodostnem navdušenju za našo skupno stvar prejel dokončno svoje plačilo tudi naš brat Arnost Vindisar, ki so mu avstrijske ječe izmogle njegovo življenjsko moč, da se je — Sokol nasilno zlomljenih kril — zgrudil v črno zemljo in dobil z Adamičem in Lunderom poslednji svoj dom v skupnem grobu na ljubljanskem polju!

Druge žrtve onih burnih dni so prebolele muke in rane in se danes s ponosom spominjajo časov, ko so same donirale svoj delež na prepору naše nacionalne miselnosti, ki se je z elementarno močjo odločno okrenila v jugoslovensko smer.

S hvaležnimi srci smo se vsem tem oddolžil tako, da smo njih imena sprejeli vase kot ključarje k naši trajni budnosti in k našemu požrtvovalnemu delu, smerečemu k ustvaritvi velikih idealov nacionalne in državne svobode. Po dvajset in petih letih, ko se je število grobov padlih junakov pomnožilo do neštetoosti, ko so temnice, ve-rige, vislice in zahrbtni strelji končali svoje strahotno krivniško delo, dajemo septembrskim žrtvam danes vidno zahvalno priznanje. Tamkaj je na treh grobovih, v en grob uokvirjenih, postavljen spomenik, tukaj odkrivamo spominsko ploščo bratoma Adamiču in Lunderu, ki sta se zrušila tod. Na plošči sta dva profila mladeniških lic v okviru bratske ljubezni naših jugoslovenskih src: kakor na pokopališču, tako je tudi tukaj v neposredni bližini katedrale živega Boga troje v enem: vera — upanje — ljubezen!

Vera v zmago pravice in resnice, upanje v odrešenje vseh trpečih in ponižanih, ljubezen do krasne in velike naše jugoslovenske domovine, ki ni za njeno čast, za njeno samostojnost, za njeno moč in rast nobena žrtve prevelika.

In septembrski dogodki v Ptujju in Ljubljani od dvajset in pet let nazaj, sedanjeni tako in gledani z vidika našega sedanjega občega stanja in kraljevine Jugoslaviji, imajo poleg materialne vrednosti svojo posebno, višjo, moralno-etično ceno.

S to ugotovitvijo, bratje in sestre, odkrivam spominsko ploščo Adamiču in Lunderu, pozivajoč vas, da imenu in spominu obeh zakličete trikrat: Slava!

Tebe pa, brat župan, naprošam, da prevzameš to ploščo v varstvo mestne občine. Besede odličnega nacionalnega delavca so se globoko dojmile vse množice in gromko so odmevali po Pogačarjevem trgu in vseh okoliških ulicah, ki jih napolnila nepregledna množica, vzklikli »Slava«. Godba je zasvirala državno himno, med tem pa je stopil na govorniški oder ljubljanski župan g. dr. Puc.

Govor ljubljanskega župana dr. Puca

V zanosen govoru je župan g. dr. Puc orisal razvoj naše nacionalne zgodovine v zadnjih desetletjih in med drugim izjavil:

Septembrski dogodki so logična posledica razvoja nacionalnega mišljenja Slovencev.

V dobi ilirskega pokreta se je v Srbih, Hrvatih in Slovincih in tudi v Bolgarjih rodil občutek, da smo vsi Iliri — Jugoslovenci. Leto 1848 pa je v najboljših sinovih rodilo zavest, da so Slovenci, Hrvati in Srbi iste krvi in vezani z isto usodo. Prvič je tedaj v svetovni zgodovini nastopila jugoslovenska fronta, šibka še sicer in neenotna in z nejasnimi cilji, toda bila je jugoslovenska. Srbski pesnik Branko Radičević je pozival takrat na skupen boj proti skupnim sovražnikom; patriarh v Karlovcih Rajsčić je pisal banu Jelačiću, da bosta Srb in Hrvat žvela kot brat in brat; pri nas pa sta propagirala Andrej Einspieler in Matija Majar jugoslovensko skupnost. Poziv slovenskega pesnika »Naprej slovenski jug!« je našel polno odmeva, a na slovenskem kongresu v Pragi junija 1848 so nastopili prvikat zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev kot enotna 42 moč broječa skupina, pod imenom jugoslovenska skupina. Tako se je začel gibati plaz, ki je imel pozneje porušiti vse, kar so nagromadili v teku stoletij tuji, da bi nas ovrlji na poti nacionalnega razvoja in napredka.

Napram silnemu sovražniku pa smo stali tako rekoč brez orožja. Samo pičel milijon broječi Slovenci so se morali boriti na tri fronte: proti Nemcem, Italijanom in Madžarom, ki so nas nadkrijalejo nešteto-krat ne samo po svojem številu, marveč tudi po moči svojega kapitala in po tem, da se niso strahili izrabljati v boju brutalno vsa sredstva, ki jim jih je dajala na roke državna oblast. Odkar je bila Avstrija urejena dualistično, je bila podeljena državna moč med Nemce in Madžare. Nastala

je teorija o vodilnih in manjvrednih narodih. Med temi smo bili seveda predvsem Jugoslovenci, milost je našel na Dunaju samo še Italijan. Bili smo zaničevani in oblaten narod, ki so mu očitali barbarstvo in neizobraženost, dasi smo že takrat imeli samo 14% analifabetov ter tako bili med prvimi narodi Evrope. Nismo imeli ne trgovine, ne industrije, nismo imeli plemstva, da, imeli nismo niti zgodovine, kakor so jo imeli drugi. Saj je vsa zgodovina Slovencev samo povest trpljenja in žalosti širokih množic, iz katerih se dvigata samo krvavi glavi kmečkih puntarjev Gregorica in Gubca.

Opirati smo se mogli samo na naravno pravo, na nacionalna načela. To je bila naša pravna podlaga. Naše orožje pa je moglo biti samo enodušnost in skladnost vseh Slovencev, ki se je najlepše manifestirala na velikih taborih. Takrat je prvič ves narod z nevzdržno naravno silo zahteval svoje pravice.

Sveveda je bil odpor nemštva silen in član njihovega plemstva grof Auersperg je izjavil, »da leži vsa etnografska skupina Slovencev na nemškem kulturnem ozemlju, to se pravi, da more napredovati le pod vplivom nemškega duha in nemškega vodstva.« Borec se na ta način na eni strani proti sovražni mentaliteti treh velikih narodov, na drugi strani pa proti državnim oblastim, smo mogli le počasi napredovati. Saj je komaj 50 let, kar smo si osvojili ljubljanski magistrat, a ob času septembrskih dogodkov pred 25 leti je imelo 5% Nemcev v kranjskem deželnem zboru 11 mandatov, 95% Slovencev pa samo 38 mandatov; dve tretjina slovenska večina na Gorškem je imela v deželnem zboru 14 mandatov, italijanska manjšina pa 15 mandatov; nasprotno pa je imela slovenska tretjina na štajerskem deželnem zboru le 13 mandatov napram 74 nemških, na Koroškem so imeli Slovenci izmed 43 mandatov le 2, dasi jih je bilo po številu nad eno petino; in tudi v Istri je gospodarila italijanska manjšina z 26 mandati nad ogromno slovensko-hrvaško večino, ki je imela le 18 mandatov.

Državni uradi so uradovani nemško, uradni sodni jezik je bil nemški, na vsem kranjskem in štajerskem nismo imeli niti ene državne slovenske srednje šole; ulični napis v Ljubljani so bili dvojezični, pa tudi zasebni samoslovenski napisji so bili redki. Ako si se vozil po železnici, je bil za tuja slovenski teritorij samo kratki pas od Postojne do Save, ker so bile vse ostale postaje že tako rekoč nemška posest.

Sovinizem naših narodnih nasprotnikov je postajal vsak dan večji. Gospodstvažalnost njihova je postajala nemoguća, zahteva po nemškem državnem jeziku je bila vedno silnejša, ekonomski pritisk vedno jačji. Nemški most do Adrije se je imel zgraditi preko naših tleh.

Prišlo je do Ptujja. Naši protivniki so mislili, da je ugoden čas, ponižati nas popolnoma, pritisniti nas ob tla, pokazati nam da Slovenec nima več besede niti v tem mestu, ki leži popolnoma v sredini slovenskih kmetijskih naselbin, dokazati nam, da je slovenski rod izgubil svojo odpornost, da nima ne samo nobene ekspanzivnosti več, marveč da se tudi na svoji rodni grudi ne more več ohraniti. Številčno nazadovanje Slovencev v onih letih jim je dalo opravičenost takega mišljenja.

Prišlo je pa drugače. Kakor je moral svetopisemski prerok blagosloviti, ko je prišel prekinjal, tako je Ptuj prebudil ves narod. Kakor smo bili edini za dobe taborov, tako smo postali edini l. 1908. Ničesar nismo imeli v rokah, nikogar, ki bi nas ščitil, vsa silna država moč je bila proti nam, vsa oborožena sila velike države je bila proti nam, toda milijon slovenskih src je zagorelo in zaplamtelo v vroči ljubezni do domovine, do rodne grude, do materinskega jezika. Kri mladih nacionalistov je oskrpila ljubljanska tla, z gnevom proti zatracem je napolnila vse duše, do neskončnosti podžalala nacionalno zavest. Prej razcepljeni, oslabileni, zaničevani slovenski rod je postal naenkrat silen, nepremagljiv v svojem zanosu, ki je z eno kret-njo raztrgal vse, kar mu je doslej zastiralo pogled: z mnogo večjo odločnostjo kakor njegovi predniki l. 1848. In 1866. je pogledal proti jugoslovenskemu jugu, odkoder sta ga imela priti odresit 10 let kasneje kraljevič Marko in kralj Matjaz!

Da pa je prišlo do tega, se je moralo preliti še potoke krvi in je moralo pasti na stotisoče in stotisoče žrtev. Zal, da je tako: pot do svobode mora biti pobavana s krvjo in tlakovana z mrlji. Ta dva, ki sta padla na tem mestu, sta bila predstraža onih, ki so nas osvobodili. Zato nam je sveta ta zemlja in svet spomin na mladeniča, ki sta dala svoje mlado življenje v borbi za narodove ideale!

Omladina naprej!

Topio pozdravljen je stopil nato na govorniški oder načelnik g. Ribnikar, eden izmed onih radikalno-narodnih omladin-cev, ki je aktivno sodeloval v jugoslovenskem pokretu od vsega njegovega početka med Slovenci in ki je bil tudi med žrtvami septembrskih dogodkov. V kremenitem govoru je podčrtal velike naloge omladine, ki mora biti tudi danes, kakor je bila v takratni dobi, nositeljica nacionalne ideje. V svojem govoru, ki je zapustil pri zbrani množici globok vtis, je g. Ribnikar med drugim dejal:

Čast mi je in dana mi je naloga, da izpregovorim v imenu še živčih demonstrantov iz l. 1908., ki so bili zaradi septembrskih dogodkov v Ljubljani ali ranjeni ali pa sodno prepregani.

Naše besede smo namerili pred vsem tebi, draga mladina; kajti današnji praznik je vendarje v prvi vrsti praznik mladine. Ne le zato, ker sta bila brata Lunder in Adamič, ko sta bila od avstrijske soldateske zahrbtno umorjena, še mladeniča, prvi star 24, drugi 15 let, marveč tudi zato, ker je po septembrskih dogodkih v Ptujju in Ljubljani vstal celokupni slovenski narod uprav pod vodstvom omladine.

Danes lahko odkrito povemo, da je septembrske dogodke po dobro premišljenem načrtu sistematično organizirala takratna narodno-radikalna omladina. Tista omladina, ki je nekaj let pred tem prvič pozdravljala na dunajskem kolodvoru svojega bodočega narodnega kralja ter se v Beogradu udeležila kronanja kralja Petra Osvobod

da so jo slišali na cesarskem Dunaju, a da je čul tudi ves slovenski in ostali svet, da živi na svetu slovenski narod, ki noče več prenašati robstva.

A ko je mladinska in nedolžna kri Lundra in Adamića oškropila ljubljanske ulice, so bili vsi Slovenci mahoma ene misli, enega srca. Vsi enotni in združeni kakor nikdar prej in za dolgo nikdar pozneje. Šele strel avstrijske soldateske so Slovence vzdramili ter jim na ves glas zaklicali, da so hlapi in tlačani, ki se med seboj koljejo, da uživajo tretji. In tako se je 8. septembra dogodki rodilo seme za narodno in državno samostojnost in neodvisnost Slovencev in tako se je, brata Lunder in Adamić, v svojih mučeniških ranah za Slovence spočela tudi Jugoslavija.

Eno nas boli danes in to bol bi globoko čutila tudi vidva, Lunder in Adamić. Takrat, ko sta vidva ležala na mrtvaškem odru, so plakali in krčili pesti naši bratje v Trstu, Gorici in povsod v Primorju. Danes plakamo mi za njimi, ker še večje je njihovo današnje gorje. Ne plakamo! In zlasti ti, omladina, ne smeš plakati!

Mogočen postaja Jugoslovani in mogočno že vstaja Slovan!

Kaver je bila idealna, borbena in samozavestna omladina septembrskih dogodkov, tako in še mnogo bolj borbena bodi danes in v bodoče slovenska in jugoslovenska omladina, ti! Ne pozabi na brezprimerna junaštva srbske vojske, brez katerih ne bi bilo velike, svobodne in neodvisne Jugoslavije, a ne pozabi tudi na ta spomenik Lundra in Adamića, ki naj ti bo stalen opomin na žrtve, ki so jih morali pretrpeti drugi borci za Jugoslavijo. Na tebe, omladina, se zanašamo, na tvojo borbenost, na tvojo idealizem zidamo.

Dokler ne bomo združeni vsi...

Kakor v odgovor na te besede se je povzpel nato na govorniški oder načelnik g. Iskra in v zanosnem govoru naglasil, da se jugoslovenska akademska omladina dobro zaveda, da je bila svoboda priborjena s težkimi žrtvami. Zato bo tudi zastavila vse svoje sile, da to svobodo očuva, a ne samo očuva, marveč, da reši izpod tujeja jarma tudi vse one jugoslovenske brate, ki še niso združeni in svobodni Jugoslaviji. Ob spominu na Adamića in Lundra prisega, da ne bo mirovala prej, dokler ne bo sleherni jugoslovanski brat osvoboden. Za jugoslovensko omladino velja geslo: Svoboda ali smrt za ves naš rod.

Danes proslavljamo svojo najdragocenejšo daritev, daritev srčne krvi, ki je bila pretočena v hotenju po svobodi. Lunder, Adamić in Windscher, vi ste simbol štirisočglave množice, ki je pred 25 leti v imenu štirisočglave množice pregovorila v borbi proti tiranosti, v borbi za narodno svobodo. Toda od tega spomenika nam najajo misli proti oboku, če bi vse to ne poznamo, ker še ni dokončano delo naše svobode. Samo smrt in bolečina so naša življenja in vstajenja. Ko ovene rože, pade seme, in znova zraste trdna vera, kajti trdna vera se porodi iz bede in bolesti, ali iz trpljenja rase pogum. Tudi mi smo dali žrtve, za Adamićem in Lunderom so sledili legije dobrovoljcev, a še ni bilo dovolj. Prišel je Gortan, prišla je Bazovica. Še bo treba novih žrtv za svobodo. Še bo treba žrtve, da zasije solnce svobode vsem in da padejo sramotni mejniki tam na Koroškem in tam ob morju. Omladina prisega pri teh prvih naših žrtvah, da bo izvršila svoje sveto poslanstvo, ravnanje se po stari devizi: Svoboda ali smrt za ves naš rod.

Zveza kulturnih društev

V imenu Zveze kulturnih društev je nato spregovoril njen predsednik g. direktor Jug, ki je med drugim izjavil:

Tudi ZKD se spominja današnje svečanosti. V svetem spominu na te žrtve moramo znova prisesti, da hočemo zvesto brati našo zemljo, naš jezik, našo kulturo, ki jo z vsemi sredstvi širi tudi naša ZKD. Ta kultura našega srca in duha nas bo učila in prvi vrsti ljubiti narod in državo tako, da bo domovina velika, močna in mogočna, da bo sigurna in varna, kajti le taka domovina nam prinese srečo, blagostanje in zadovoljstvo.

Toda trdna in neomajna mora biti vera v srečno našo bodočnost. Kdo izmed nas bi bil takrat verjel, da bo šel naš svet tako hitro v klasje, da dobimo tako kmalu zlato svobodo, svobodno jugoslovensko državo, svojega narodnega jugoslovenskega kralja. In danes ko že davno imamo vse to, se premalo zavedamo te svoje sreče. Pokazimo vendar več narodnega ponosa in zavvedajmo se, da je ljubezen in zvestoba do lastne domovine in države večer vir še večje življenjske moči. Ko se tako spominjam te naše najvišje svetlinje, ko pojem slavospev lepl domovini, hočem reči, da ima zavedano naša ZKD potrebni program in da hoče tudi ona doprinesti svoje žrtve za gradnjo velike naše države.

Pri teh in slinčnih mislih kliče ZKD vsem septembrskim žrtvam: Večna vam slava! Vam pa, vsem živim veljaj: V to ime na delo in zdravo!

Na budno stražo

Zadnji govornik je bil načelnik g. Vargazon, ki je izpregovoril v imenu Narodne odbrane. V svojem obširnem govoru je med drugim izjavil:

Lunder, Adamić, Vindišer, Endlicher in veliko drugih, ta svetla imena iz naše temne prošlosti, nas spominjajo danes na ono zasluženo, mračno dobo, ko je domače janičarstvo na satansko pobudo tisočletnega tlačitelja že dobilo tak razmah, da je moral v gnevu vzvaloviti ves po ptujskih dogodkih globoko užaljeni in ogroženi slovenski narod, prisiljen k samoohranbi. Genij hotenja za narodov obstanek je poklical na ulice vso nacionalno zavedno Ljubljano, odjeknil so streli iz pušk avstrijske soldateske, na oltar domovine sta položili svoje življenje žrtvi Lunder in Adamić. Kri drugih mučnikov je oškropila ogroženo slovensko zemljo in napolnilo se je seče z neštetiimi preganjanci, ki so od takratne svoje mačehovske države odločno terjali samo svoje najborenejše pravice. Ti dogodki in pa sledeča aneksija Bosne in Hercegovine so preporedili naša srca: od Dunaja smo uravnali našo smer proti jugu — k našim bratom. Oni so nas razumeli. Zagrmeli so srbski topovi, da osvobodijo naprej svoje brate izpod turške jarma in maščujejo Kosovo. Komaj je bilo izvršeno to herojsko delo, odjeknejo revolverski streli v Sarajevu, ki vnamejo svetovni požar, najstrašnejše dogodke v

zgodovini človeštva. Ti, mladina, ves up in nada vsakega naroda, poglubi se pri vsaki priliki v to našo zlatimi črkami napisano narodno zgodovino! Uči se neutrudljivo iz teh analov, a posebno pozornost obračaj poglavju o najstrašnejši Golgoti bratskega srbskega naroda: umiku junaške srbske vojske skozi Albanijo. Sveto naj ti bo ime Kajmakčalan, kjer je dvajset tisoč junakov v enem samem jurišu položilo na oltar domovine svoja življenja. Iz teh nadčloveških junaštev in mučeništva se boš naučila, kakšna je neomajljiva zvestoba do svojega kralja, kaj se pravi ljubiti svoj rod in sveto služiti sveti svoji domovini! To so bili nosilci tudi našega osvobodjenja in zedinjenja, ko so nam po tolikem trpljenju vrnilo zaželjeni mir.

Toda hotenje tujih zavistnežev in zlobno nehanje domačih izkoriščevalcev težkih povojnih prilik sta po nekaj letih vzbudila našega pravilničnega kraljeviča Marka, spečega pod zasluženo Učko goro. On je odločno pozval Jugoslovenskega Sokola, da naj razvije svoja krila v sleherni vasi naše države, določil Ciril-Metodovo družbo, da ona v nastalih težkih razmerah podvoji svoje narodnoobrambno delo, svoji Jadranski Straži je ukazal, da čuva naše morje, pomnožil je Streljačko družino, oživil je naš Branibor ter resno pozval vsa druga nacionalna, kulturna in viteška društva, da postotirajo napore za svojimi cilji med članstvom. Videč, da jugoslovanski narod že klone pod pezo nepoštenja, samogoltnosti in socialnih krivic ter da je z gospodarsko krizo nujno treba leka proti krizi morale, je kraljevič Marko spet razvil naš zavorikami ovenčani, a po prevratu zaviti prapor Narodne odbrane. Na poziv je vstalo sto in sto tisoč organiziranih nacionalnih borcev in pod svojim praporom z geslom: »Vse za kralja in državo!« prisegajo danes po zastopnikih — vitezh Narodne odbrane pred posvečenim mestom mučeniške smrti svojih vzornikov Lundra in Adamića: da Narodna odbrana in ves nacionalni pokret svojih praporov ne bo zavil prej, dokler ne doseže svojih idealno vzvišenih ciljev za prepored jugoslovenske nacije.

Trnje venec z državno trobojko, prepletan z lovorikami, ki ga poklanja Narodna odbrana manom Lundra in Adamića, naj bo vsakemu obiskovalcu tega našega narodnega svetišča zgovoren tolmach, da so pota narodove borbe za svobodo dolga in trnjeva, da pa so težko priborjeni uspehi v svobodni, za večno zedinjeni Jugoslaviji najdragocenejša nagrada. V nemi prisegi, da hoče tuje spoštovati, svoje imeti in priboriti zvesto čuvati in braniti, kliče Narodna odbrana in ves jugoslovanski nacionalni pokret najsvetlejšemu spominu Lundra in Adamića:

»Večna slava!«
Po govoru zastopnika Narodne odbrane g. Vargazona je Hubadova župa zapela »Z bratskog zagrijaja«, nato pa vsa množica »Hej Slovanci«. Praprosti so se sklonili, septembrskim žrtvam, bojevnikom za svobodo slovenskega naroda je bila izkazana zadnja čast na tej svečanosti.

Polaganje venecv

Sledilo je polaganje venecv: Krasen venec, spleten iz nageljev in vrtnic, so položili padlim tovarišem septembrskih demonstrantje, lovorjev venec s pozlačeni šopkom lovorjevih vejic, društvo Kolo jugoslovenskih sester, prav tak venec Zveza kulturnih društev z napisom »Žrtvam leta 1908«. Mestna občina ljubljanska je položila krasen lovorjev venec z napisom »Septembrskim žrtvam«. Prvo prostovoljno gasilno in reševalno društvo — mesto Ljubljana — venec iz velikih krizantem in nageljev. Z največjo pieteto do narodnih mučnikov iz leta 1908 se je oddolžila Narodna odbrana, ki je na mesto prelite krvi položila velik trnjeven venec, prepletan z lovorjem. Pozornost je vzbujal tudi krasen pozlačen lovorjev venec z napisom »Nacionalnim žrtvam Jugoslovensko učiteljsko združenje« ter venec invalidov z napisom: Narodnim žrtvam — vojni invalidi. »Našim mučnikom« je položila venec Akademski podružnica CMD, akcijski odbor za postavitev spomenika in odkritje spominske plošče pa venec z letnicama 1908—1933.

Množica se razhaja, ozrače pretresajo zvoki godb. Pred stebrom s spominsko ploščo vlada gneča. Plošča ima obliko razvitega pergamenta, je iz podpeškega marmorja, 2,80 m visoka in 70 cm široka. Osnutek je napravil arhitekt Ivo Spivčič, kamnoseško delo pa je izvršila tvrdka Toman. Pod njo je Peruzijev medaljon za glavama Adamića in Lundra.

Spominska plošča

V sončni dan stijejo s temnosive plošče zlate črke, besedilo našega pesnika Alojzija Gradnika:

Na tem svetem mestu je dne 20. septembra, leta 1908. Ljubljana, izzvana in užaljena, očitaje voľjo vsega slovenskega naroda, v slozmem uporu proti nasilju tujstva in orožju avstrijske voľčajine, sluteč bližino nove usode, s krvjo svojih sinov Lundra in Adamića, plačala delež sedanji svobodi.

Na gornji konzoli je vklesan datum: 17. septembra 1933.

Spodnja konzola pa služi za obešanje venecv.

Ob vzmožju stebra so nagramdeni veneci z državnimi trobojnicami, z zlatimi napisii: Mučnikom, žrtvam, september 1908. In tako dalje. Spomini polni trpkosti.

Množica defilira mimo tega stebra, ki je odslej eden najslinčnejših spomenikov, ki govori domačinu in tujcu o trpljenju slovenskega naroda pod gospodstvom nekdanje avstrijske samopašne, narode ubijaje velesile. Strta je ta velesila. Zmagala je volja slovenskega ljudstva, vsega jugoslovenskega naroda.

Ljudstvo se kar ne more in ne more raziti.

Tako je potekel dan, ko je naš narod ponovno pokazal svojo voljo do življenja, svojo voljo, da zgradi skupno z brati Hrvatii in Srbii državo, ki bo kos vsem notranjim in zunanjim neprikljam.

Slava septembrskim žrtvam. — A ti mladina, ki si danes tako s srcem manifestrala, pojdi na delo in dokaži, da si vredna svojih očetov.

Nemški umik pred Avstrijo

Neurathova izjava, da se Nemčija noče vmešavati v avstrijske notranje zadeve, je zbudila na Dunaju nevero

Dunaj, 16. septembra AA. V izjavi, ki jo je podal nemški zunanji minister Neurath včeraj pred odhodom v Zenevo zastopnikom listov in v kateri se je dotaknil rrsorozitvenega vprašanja ter naglasil nemško voljo do miru, je posebno poudaril, da se nemška vlada ne misli vtikati v avstrijske notranje zadeve. Dodal je še, da bi se tudi druge države morale desinteresirati pri sporu, ki razdvaja Nemčijo in Avstrijo.

Ta izjava je napravila na Dunaju velik vtis. Tako objavlja današnja »Reichspost« z debelimi črkami tista mesta v Neurathovi izjavi, kjer govori o odločnosti nemške vlade, da se ne bo vtikala v avstrijske notranje zadeve, pristavlja pa, da se ta izjava ne more smatrati kot resna, ker jo pobijajo dejstva. Nato pravi, da bi z zadostjenjem sprejeli take besede, če jih ne bi oslabile izjave pred njo in za njo, tako da od njih skoraj nič ne ostane. List namsteva nato vsa dejanja, ki jih je Nemčija izvršila z namenom, da prevrne obstoječi red v Avstriji; pred vsem monokosarski radijske govore, uzakonitev gospodarskih ukrepov proti Avstriji, časopisno propagando proti Avstriji, ki se vrši pod okriljem nemške vlade, zbiranje avstrijskih beguncev v posebnih taboriščih itd. Vsi ti ukrepi predstavljajo nedovoljeno vmešavanje v notranje zadeve Avstrije.

Obenem ugotavlja »Reichspost«, da se je to pot prvič zgodilo, da je uradna nemška osebnost v uradni izjavi načela avstro-nemško razmerje. List se vprašuje, kaj je vzrok tega preokreta in izraža domnevo, da utegne biti v želji, da bi se začeli uradni razgovori med zastopniki obeh držav, ali pa je nemara Nemčiji tik pred zasedanjem Društva narodov nerodno iti v razprtiji z Avstrijo v Zenevo.

Pred odločitvijo

Dunaj, 16. septembra g. Za jutri in po jutrišnjem se pričakujejo važne odločitve v avstrijski zunanji politiki. Jutrišnja ma-

nifestacija nacionalne fronte podkancelarja Winklerja v Gradcu, ki jo bo prenašala tudi brezlična postaja, se pričakuje z veliko napetostjo. Ta manifestacija naj prinese jasnost o tem, kako si Winklerjeva nacionalna stanovska fronta predstavlja bodoči politični razvoj Avstrije in ali se bo ta fronta, kakor trdijo na Dunaju, pridružila domoljubni fronti zveznega kancelarja dr. Dollfussa. Vse dosežane izjave politikov nacionalno-stanovske fronte, predvsem pa Winklerja, so bile v prvi vrsti ostro naperjene proti Heimwehrom, ki so fašistično orientirani. Poleg tega hoče Winkler, čigar nacionalna fronta je prevzela mnogo narodno-socialističnih elementov doseči sporazum z Nemčijo. Zaradi te politike vlada v heimwehrovskih krogih veliko razburjenje. Heimwehrovci hočejo, ako bi bilo potrebno, zrušiti Winklerja. Jutri se bo v Inomostu vršila konferenca heimwehrovskih voditeljev, ki se bodo bavili z ukrepi proti Winklerju. Vse kaže, da so prišli sedaj odločilni dnevi za Avstrijo. Gre za fašizem, za poldemokratsko stanovsko državo z avtoritativnim režimom ali pa za zbliznanje z Nemčijo, ki bi končno prineslo narodno socialistično državo.

Napad na nemško poslanilstvo na Dunaju

Dunaj, 16. septembra AA. Opoldne je skupina 15 do 20 mladeničev demonstrirala pred nemškim poslanilstvom in metala kamenje v okna, na katerih so razbili več šip.

»Allgemeine Zeitung« pravi, da so demonstranti vpili »Smrt moriskemu rjevam fašizmu! Na vislice Hitlerja in Göringaa!« Ker je bil pred poslanilstvom samo en strahnik, je le z veliko težavo in z revolverjem v roki zadržal demonstrante, dokler ni dobil pomoči.

Policija je aretirala štiri demonstrante. Straža okoli poslojpa poslanilstva je bila ojačena.

Gospodom za jesen

nudi izvrstna oblačila, zlasti površnike, trenchcoate, raglane ter veliko izbero blaga za obleke, kakor tudi že izgotovljene obleke in po meri najceneje

DRAGO SCHWAB
Aleksandrova cesta

Mariborski nedeljski dogodki

Maribor, 17. septembra. Na policijski so prejeli prijavo, da je včeraj med 9. in 15. uro neznan storilec vtilnil v stanovanje zasebnice Marije Soršakove na Kralja Petra trgu. Odprl je vrata s ponarejenim ključem, nato prav tako s ponarejenim ključem odprl vrata omare ter odnesel 700 Din gotovine, 18 belih ženskih srajc z monogramom M. L., 8 ržbal in 2 zlata prstana. Vse skupaj je zbral v kovčegu, spet zaklenil stanovanje ter odšel. Ko je kmalu nato odšla Soršakova v Studence, je našla pri nekem starinarju več ukradenih predmetov, ki jih je baje prodal neki moški, ki se je izdajal za Franca Lebarja. Tega išče zdaj policija. Davi je bilo pri policijski prijavi, da je 11. t. m.

izginil z doma 17 letni Oton Abel, stanujoč v Praprotnikovi ulici, dijak 6. razreda klasične gimnazije. Za njim manjka vsaka sled. Komur je o njem kaj znano, naj to sporoči predstojništvu mestne policije v Mariboru. V bolnišnico je bil danes popoldne pripeljan dveipolletni Joško Pečenik iz Maribora, ki ga je po nesreči povozil neki avtomobilist. Voznik ga je sam naložil na avtomobil in ga prepeljal v bolnico. Fantek je poškodovan na glavi in po rokah. V Verstovškovi ulici je nastal v nekem stanovanju okrog 14.

požar. Vnela se je posteljina, ki se je zračila na oknu. Ogenj se je razširil tudi na okenski okvir, da so popokale šipe, in tleti so začela tudi parketna tla. K sreči je bil doma sin, ki sta ga opozorila na nesrečo prakrskanje ognja in žvenket šip. Planil je v sobo, zmetal gorečo posteljino skozi okno na cesto, ostalo tleče lesovje pa pogasil z vodo. Poklicani so bili tudi gasilci, ki pa niso stopili v akcijo, ker je bila že vsaka nevarnost odstranjena.

V Rošpohu se je davi v družbi neke prijateljice igrala z majhno pištolo 36 letna delavka Alojzija Novakova. Pištola se je nenadno sprožila in svinčenka jo je zadela v desno nogo. Prepeljali so jo v mariborsko bolnišnico.

Pri nagnjenju k maščobi, protinu, sladkosečnosti izboljšuje naravna »Franz Josefovaa grenčica« delovanje želodeca in črevesja in trajno pospešuje prebavo. Raziskovalci na polju zdravniške vede o presnavljanju zatrjujejo, da so dosegli z »Franz Josefovaa« vodo sijajne rezultate. »Franz Josefovaa« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Mariborski gasilci in reševalci so danes v svojih prostorih na Koroški cesti proslavili 10 letnico poveljnikovanja g. Vollerja. Pri proslavi je bilo navzočih tudi mnogo gostov iz Maribora in drugih krajev.

Popoldne so vlakli in avtobusi odpeljali mnogo Mariborčanov v Sent Ilj, kjer je šentiljski Sokol priredil javni nastop, ki je vsestransko uspel. Udeležba je bila izredno velika iz vseh krajev, zlasti iz Maribora, odkoder so ob tej priliki pohiteli v to naše zavedno obmejno postojanko tudi kolejarji in motociklisti kluba »Perunaa« iz Maribora.

Na trgu Svobode je bila danes popoldne ob veliki udeležbi občinstva iz mesta in okolice

tombola Slovenskega ženskega društva v Mariboru

v korist Počitniškega doma kraljice Marije v Smartnem na Pohorju. Sreča se je nasmehnila naslednjim: Prvo tombolo, 3000 Din gotovine, je dobil Janez Vidovič, dijak meščanske šole s Pobrežja; drugo, krasno samsko sobo, odnosno opremo, Pavla Ajtova, tovarniška delavka s Koroške ceste; tretjo, moško kolo, opekarniška delavka Terezija Kolabonijeva iz Kosakov; četrto, 600 Din gotovine, gostilničarjeva dekla Neža Lubejeva iz Maribora; peto, kompletno smučarsko opremo, viničar Anton Šmigoc iz Meljskega hriba, šesto, namizno garnituro, kuharica Marija Planinčeva iz Maribora; sedmo, kuhinjsko posodo, tapetnik Hubert Kočijaž iz Stolne ulice; osmo, dve posteljni odeji, trgovec Ivan Štiberc iz Cvetlične ulice; deveto, zavese »Store« predlika Marija Krašnerjeva iz Maribora; deseto, gramofon, Marija Borštnarjeva s Koroške ceste; enajsto, kompletne smučarske opreme, viničar Anton Šmigoc iz Meljskega hriba, šest, namizno garnituro, kuharica Marija Planinčeva iz Maribora; sedmo, kuhinjsko posodo, tapetnik Hubert Kočijaž iz Stolne ulice; osmo, dve posteljni odeji, trgovec Ivan Štiberc iz Cvetlične ulice; deveto, zavese »Store« predlika Marija Krašnerjeva iz Maribora; deseto, gramofon, Marija Borštnarjeva s Koroške ceste; enajsto, kompletne smučarske opreme, viničar Anton Šmigoc iz Meljskega hriba, šest, namizno garnituro, kuharica Marija Planinčeva iz Maribora in dijak V. gimnazije Jože Planinčič iz Maribora.

Na zahtevo policije v Skoplju je bil aretiran v Mariboru znani odvetnik v Skoplju g. dr. A. D., proti kateremu so bile vlozene razne kazenske ovadbe. Dr. A. D. so prepeljali v Skoplje, kjer se vrši proti njemu kazenska preiskava.

Žalne plašče

in obleke za dame v največji izbiri in po najnižjih cenah pri

F. LUKIČ, Stritarjeva

Velik požar

Korenjak, 17. septembra. Pred dnevi je začelo goreti pri posestniku Zuranu Francu v Korenjaku. Zgoreli sta do tal stanovanjsko in gospodarsko poslopje, ki sta bila zidani in s slamo kriti. Razen tega je zgorelo tudi vse pohištvo s posteljino, dalje žito in vinska posoda. Na pomoč so prihitali vaščani, ki pa niso mogli dosti pomagati, ker je bilo občutno pomanjkanje vode in je obstajala nevarnost tudi za sosedna poslopja. Sumi se, da je bil ogenj podtaknjen.

Razstava v Jakopičevem paviljonu podaljšana

Ljubljana, 17. septembra. Zanimivo vrvenje je bilo ves dan v Jakopičevem paviljonu. Ze s pričetkom velesajma se je tu odprla razstava slik in kipov slovenskih umetnikov, in kakor je bilo prvotno namenjeno, bi se imela razstava danes zaključiti. Z razstavo je združena tudi svojevrsna, zanimiva »loterija«, pri kateri bodo izžrebani dobitniki — umetniška dela naših najboljših slikarjev in kiparjev. Ker pa zanimanje med občinstvom stalno raste, se je vodstvo odločilo, da se razstava podaljša do konca t. m. in da se dotle tudi zrebanje odgodi. Razstavili so okrog 170 del slikarji Gaspari, Globočnik, Jakac, Jakopič, Justin, Klemenčič, Košir, Maleš, Mihelič, Pavlovec, Pirnat, Sedej, Slapernik, Smrekar, Tratnik, Vavpotič Ivan in Bruno, Vesel in Anica Zupancec-Sodnik ter kiparji Dolinar, Kos in Pirnat. Poleg starejših, v našem umetniškem svetu že zdavnaj znanih in uveljavljenih tvorcev vzbujajo na razstavi posebno pozornost dela dveh mladih slikarjev, Franceta Miheličiča in Maksima Sedeja, ki prinašata v našo oblikujočo umetnost motivno, oblikovno in idejno razveseljivo mnogo novega.

Razstava bo v tej drugi polovici meseca gotovo deležna še večjega obiska kakor doslej.

Deseta javna tombola poštinih uslužbencev

Ljubljana, 17. septembra. Da lahko nudi svojim članom v primerih bolezni ali kakih izrednih gmotni stiski potrebno pomoč, prireja Združenje poštinih, telegrafskih in telefonskih zvanikov in služiteljev kraljevine Jugoslavije, podobor Ljubljana, vsako leto na Kongresnem trgu veliko javno tombolo. Organizacija je vedno, kolikor so ji dopuščala sredstva, podpirala bolne člane, vdove in sirote. Da bo pa lahko teje nalogi tudi v bodoče kos, je odbor tudi letos priredil večjo tombolo, ki se je vršila danes. Na Kongresnem trgu se je zbralo okrog 17. ure 7000 do 8000 ljudi.

Na željo številnih interesentov je redni vpis v DOPISNO TEGOVOŠKO SOLO v Ljubljani podaljšan do 22. t. m. Tudi za ta čas nudimo izjemne ugodnosti. 10236

Fortuna se je nasmehnila naslednjim: Prvi dobitek, krasno sobno opremo, je dobila Marica Špilerjeva, učenka iz Vodmatske ulice 6. Res pravi se je sreča nasmehnila, saj bo znala Marica uporabiti možno opremo. Drugi glavni dobitek, moško kolo, je dobil kleparski mojster Alojzij Derganc iz Gerbičeve ulice 12. Zeleničar Jože Zdražba iz Valentin Vodnikove ulice 9 v Zeleni jami je pa odpeljal domov otroško kolo. Četrty dobitek je bila krasna oprema za nevesto, ki se bo z njo postavila ga. Neža Kristofova, vdova po uradniku, stanujoča v Podjunjski ulici 11. Zadovoljen je bil tudi zeleničar Feliks Stancar iz Maribora, ki je zadel kuhinjsko opremo, dobiteno kot peti dobitek. Na tombolo je prišel tudi mestni delavec Janez Potrebnik s Grajske planote 1, ki je dobil jedilni servis kot šesti dobitek. Sedmi dobitek je bila lepa stenska ura: odnesel jo je Jože Jerše, zvaniknik v pokojni, stanujoč na Zaloški cesti 19. Z jedilno dobro naložen vozček je pa odpeljal domov služkinja Josipina Grudnova, medtem ko je zaboj sladkorja kot deveti dobitek vlek delavca Ivana Brečiča z Viča. Na dom kuharice Franje Koširjeve iz Uniona so zapeljali voz bukovih drv, zidarški pomočnik Janez Horvat si je pa zadel na rameno vrečo moke in jo ponesel domov v Vodmatsko ulico 14.

Ker je bilo mnogo poklicanih, a malo izvoljenih, so morali dodati še tolažilno darilo, ki ga je prejel zeleničar France Karlič iz Prešernove ulice v Mostah kot dvanajsti dobitek.

Uspela premiera Krleževe drame »V agoniji«

Ljubljana, 17. septembra. V dramskem gledališču je bil snoči prav lep in živahen večer. Dajali so Krležovo »V agoniji« v režiji dr. Branka Gavella. Ime avtorja in ime režiserja, ki sta si v teku par sezon pridobila med ljubljanskim gledališkim občinstvom prav velik kredt navdušenih občudovalcev, sta privabila v dramo — v primeri z obiskom otvortivne predstave — lepo število gledalcev, ki so z živahnim odobravanjem sprejeli delo in uprizoritev. Premierji je prisostvoval tudi avtor Miroslav Krleža in njemu je v prvi vrsti veljal spontani aplavz, s katerim je zlasti številno zastopana mladina akklamirala idejo drame, ki je iz znanega cikla o stari agrarnski, patriarhalni družbi in v drastični luči prikazuje brezupne, na smrt obsojene borbe zahajajočega sveta. V enaki meri pa so bili deležni pohval tudi režiser in igralci, izmed katerih so gđd. Danilova (baronica Lenbach), g. Sancin (baron Lenbach) in g. Gregorin (dr. von Križovec) odlično podali osrednjo igró drame. G. Gregorin je prejel lep šopek nageljnov.

Cene kruhu v Celju se znižajo

Celje, 17. septembra. Pekovski mojstri celjskega Združenja pekov so sklenili znižati krušne cene z 20. t. m. za 50 par pri 1 kg, tako, da bo stal 1 kg belega kruha samo 4 Din, poblelega ali rženega 3,50 Din in črnega 3 Din. Kruh se bo izdeloval v obliki štruc po 2 Din in 4 Din. Tudi pri preprodajalcih se bo prodajal kruh po isti ceni in isti težji, kar naj blagovoli občinstvo vzeti na znanje.

Brzi turnir ljubljanskega šahovskega kluba

Ljubljana, 16. septembra. Na brzoturnirju, ki se je vršil v petek 15. t. m., si je prvenstvo meseca septembra dosegel 11 in pol točke. Dobil je tudi prvo nagrado, Westerjevega »Till Uden-spiegla«. V spustiljivi razdalji 1 in pol točke mu sledje Preinfalk, Šorli in Milan Vidmar mlajši z 9 točkami. Ker je Milan Vidmar mlajši odstopil svoj delež nagrade svojima partnerjema, sta ta dva dobila vsak po eno knjigo, in sicer Preinfalk Tavčarjevih »Zbranih spisov« III. del, Šorli pa Voltairejevega »Kandidaa«. Za temi pridejo na vrsto še nenagrajenci, ki jih pa ne navajamo, ker noben izmed njih ni nič dobil. So med njimi tudi znana imena.

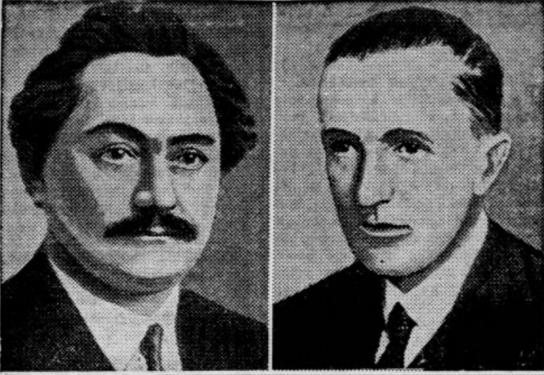
Tiskovni zadrugi, ki je vse knjige podarila, se klub najlepše zahvaljuje, saj s takimi darili se najlepše podpira šahovsko življenje.

Hmelj

Zatec, 16. septembra, h. Zmerna rezerviranost pri nakupih na žateškem trgu je trajala tudi v preteklem tednu. V kolikor so kupovali, je šlo v glavnem za prvovrstno blago in za večje partije, za katere so plačevali 2500 do 2600 Kč. Kupci so komoturnarji in zaestopniki inozemskih pivovarj. Okvir cen se je razširil na 2100 do 2600 Kč. Za manj vredno blago se ponujajo tudi nižje cene. Hmeljarji čakajo mirno ter prodajajo le po navedenih cenah. Doslej je bilo prodanih 2140 stotov iz l. 1931. Po cenitvah od 13. septembra, je letošnja letina za 28% manjša od lanske. Od letošnje letine je bilo doslej prodanih 25,5 odstotkov.

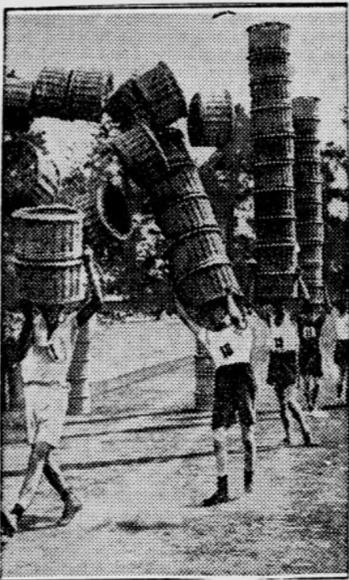
DOGODKI PO ŠIRNEM SVETU

Dozdevni požigalci nemškega parlamenta

V procesu proti požigalcem berlinskega parlamenta, ki se bo pričel 21. t. m. pred državnim sodiščem v Lipskem, se bodo morali zagovarjati obtoženci (od leve zgoraj): Dimitrov, Torgler, Tanev, van der Lubbe in Popov

Tekma nosačev

Vsako leto se vrši v Londonu originalna tekma tržnih nosačev

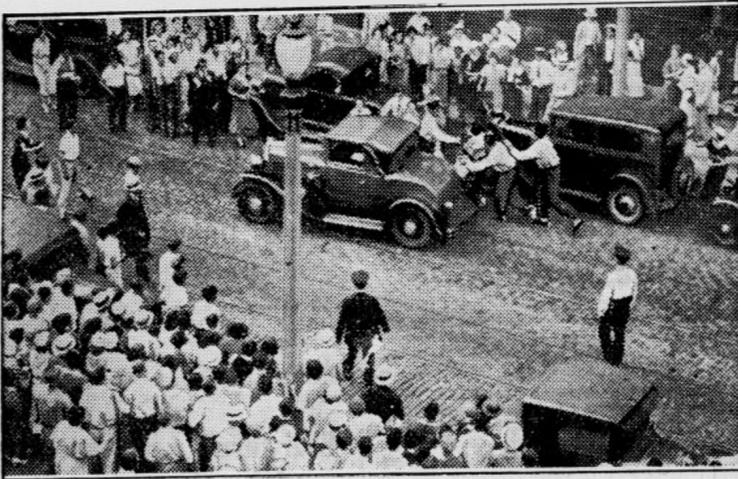
Nevidni žarki postajajo vidni

Newyorški profesor Vladimir Cvirkin je predvajal v ameriškem društvu za pospeševanje vede aparat, ki ga je sam konstruiral ter ga imenuje »Iconoscopec«. Naprava sestoji iz električne kamere, ki je približno tako občutljiva kakor filmski aparat ter ima tudi podobne leče. Pri fotografiranju podpirajo kamero cevi za Röntgenove žarke. S tem je Cvirkin dosegel, da lahko fotografira fenomene, ki so sicer nezaznavni, n. pr. ultravijolične žarke, ki so bili doslej skrivni človeškemu očesu.

Beg branitelja berlinskega podzemlja

Te dni je pobegnil iz Berlina advokat berlinskega podzemlja dr. Georg Meyer. V zadnjem času se je njegovo ime često imenovalo v zvezi z avtomobilskim tihotapstvom Kivitta in Not, ki sta bila od sodišča obsojena v ječo. Meyer je skušal imenovana dva bandita spraviti iz ječe na prosto, kar pa se mu ni posrečilo. Prejšnje čase je deloval z velikim vplivom za blagor razbojnikov ter jim je često izposloval neverjetne ugodnosti. Zaradi tega in pa ker je bilo dokazano, da je bil dr. Meyer v zvezi s tihotapci, so oblasti že pred časom dr. Meyerju vzele pravico izvrševanja odvetniške prakse. Zdaj, ko so se dokazi zgoščili tudi proti njegovi osebi, pa jo je brez vizuma popihal v inozemstvo.

Demonstracije stavkajočih v Ameriki

Policija v St. Louisu je razgnala demonstracijski obhod 6.000 stavkajočih delavcev, ki so zahtevali povišanje mezd in priznanje svojih strokovnih organizacij

Če študent na rajžo gre...

Bili smo vsi trije nekako čemerni, ko smo se tisto jutro znašli na zbirališču. Megla je ležala nad Ljubljano, gosta ko žganci. Lezla nam je v pljuča. Že itak smo težko sopli, kajti nahrbtniki so nas tiščali k tlom; bili so nabasano polni na znotraj, na zunan pa je bila nanizana nanje cela razstava loncev, lončkov, kotlov, vrvic, svetilk, plahit in vseh drugih potrebnih nepotrebnosti. Vsak je skrival svoj obraz, razkrojen v tisoče kislih gub in gubic, kakor kupček nesreče pod klobukom, da ne bi žalili občę veselosti. Tako smo prišli do kolodvora, stopili na »kamničane« in se odpeljali, veselim dnem naproti. Megla se je v naše popolno zadovoljstvo počasi izgubljala in v Kamniku je že sijalo sonce. Naši nahrbtniki pa niso bili prav nič lažji. Odpravili smo se po cesti ob tistem znamenem, dolgem zidu ob Bistrici. Po eni uri hoje — nekaj časa smo šli peš, nekaj časa k nogam — smo prišli do Stahovice. Pač svojvrsten rekord!

Od tu se je prav lepo videl Sv. Primož. Zdel se nam je izredno blizu. »Kaj pa je to?« je razlagal tovariš Edi. »V eni uri pridemo brez težave do njega. In če pomislimo, da je svetli Primož skoraj na pol poti do Veilke planine, se to pravi, da potrebujemo do našega cilja dve uri, kvečjemu dve uri in pol. Kako kruto pa nas je razočarala usoda, ko smo prišli do Sv. Primoža ob 2. uri (reci: drugi uri čez podne). Sledila je sedaj še dokaj strma pot

na Pasje peč in preko teh na Malo planino, zakaj sklenili smo, da se utaborimo na Gojski planini, to pa zaradi lesa, ki ga drugod ni v izobilju. Tako smo zavili proti Mali planini. Sonce se je že nagibalo k zatonu. Žarki so padali poševno preko ostrih robov in razdrapanih sllemen. V koristnih dolinah globoko spodaj se je koplili mrak. Vročina je bila popolnoma ponehala, pihljala je hladna sapica. Jarki, ki režejo rebri in slemen, so bili še tu in tam pokriti s snegom.

Stopili smo hitreje in odprli se nam je razgled na drugo stran. Majhne pastirske kočę, zgrajene na poseben način, so se razprostirale pred nami. Imele so obliko elipsoida s streho, podaljšano do tal. Bilo jih je kakih pet in dvajset. Po vsej dolini, daleč naokoli, se je paslo govedo. Do nas so prihajali enakomerni glasovi kravjih zvoncev. Spustili smo se navzdol po valoviti dolini proti kočam.

»Je še daleč Gojska planina?«
»Horška planina? Ne. Tistele kočę so.«
Z roko je pokazal proti skupini koč na drugem hribu. Veseli smo pospešili korake. Res, tu bo dovolj kuriva! Gozdovi se razprostirajo povsod naokoli. Zdaj pa pripravten prostor za šotor! Kmalu smo ga našli.

Ko razgrinjamo plahite in zabijamo kolčke, se pokažejo domačini. Radovedni so, kaj bomo naredili.

Inozemski novinarji v Nemčiji

Te dni so se v Berlinu sestali inozemski novinarji, da bi po odhodu dosedanjega predsednika Edgara Mowrerja (Chicago Daily News) izvolili novega voditelja svoji organizaciji. V zadnjem času je poleg predsednika Mowrerja zapustilo Nemčijo še več drugih odbornikov društva inozemskih novinarjev.

Za novega predsednika je bil izvoljen dopisnik londonskih »Times« Eburt, za katerega je bilo oddanih 38 glasov. Tri glasove je dobil Italijan Bojano. Pa tudi ostala odborniška mesta so zasedli novinarji, ki jim je v prvi vrsti do absolutne neodvisnosti poročanja.

Na občnem zboru je bilo prečitano pismo bivšega predsednika Mowrerja, ki sporoča vzroke svojega nenadnega odhoda iz Nemčije. Mowrer je sporočil tovarišem inozemskim dopisnikom, da je moralo dolejš zapustiti Nemčijo devet inozemskih častnikov, ker niso več mogli vršiti svoje službe zaradi režimskega terorja. Neke mu desetemu članu organizacije so Nemci s telesno kaznijo dokazali, da je bolje, če se poslovi od njih dežele, kakor da ostane tam. Dva nadaljnja korespondenta so oblasti po krajšem ali daljšem zaporu izgnale. Vsega skupaj beleži društvo inozemskih novinarjev v Berlinu izgubo 18 članov. Oblasti so v vsakem primeru izjavile, da bi resnica, ki so jo korespondenti sporočali svojim listom, lahko škodovala koristim Nemčije v inozemstvu. Občni zbor je nato poslal bivšemu predsedniku Mowrerju zahvalno brzojavko.

Duh nove Amerike

Gđc. Ardoth Schneider, ki je zastopala na ženskem kongresu v Long Beachu (Kalifornija) »novo Ameriko«

Knjigarna Tiskov. zadruga v MARIBORU, Aleksandrova cesta 13

ima v zalogi

šolske knjige za vse šole

in veliko izbiro šolskih potrebščin.

Dijaki kupujte v naši knjigarni!

Nebesna katastrofa pred 10.000 leti

V Cambridgeu (Massachusetts) so astronomi šele zdaj odkrili nebesno katastrofo, ki se je bila primerila že pred 10.000 leti. Učenjaki, ki so opazovali nočno nebo, so videli, kako je burnila iz zvezde »Nova Ophiuchus 3« jarka svetloba, ki je popolnoma spremenila obliko zvezde.

Svetloba zvezde je torej rabila celih 10.000 let, preden je prišla do zemlje, ki je na ta način zvedela za katastrofo v tej davni. Astronomi domnevajo, da so zvezdi prekržala pot tuja telesa, ki so zaradi trčenja zgorela. Takšne astralne katastrofe so imeli astronomi že ponovno priložnost opazovati. Ista zvezda je pred 35 leti kazala slične pojave.

DRAŽBA

razpisana na 18. t. m. ob 14. uri, Gledališka ulica 12, III. nadstr., se ne bo vršila

vse pripravljeno, ga ogledujejo od znotraj in pravijo, da je premajhen; pa vendar jim ugaja. Posedijo še nekaj časa, da jim razkažejo še razne malenkosti; ko se zmračijo, odhajajo. Vse smo že pospravili v šotor in se uredili v njem. Tudi svetilko smo priležali. Nenadoma nekaj močnih sunkov ob platno. Obrnemo se. Platno se pri vratih nekoliko privedigne in pokaže se kuštrava, brkata glava.

»Ja, ja, sej sem djau, de bo keksen čvokotr. No ja, mečken nerodne je ze, pa se ze potrpi. Sej douh tkó ne mente ostát? Jes pa gvedam, pa gvedam od deuč, kogá bi to bvó, pa sem djau, da je kešen živinče crknilu, pa so kočó raspev. (šotor je namreč rdeč). Sem pa djau, no, grem pa pogvedat; pridem pa blize, pa je bvó tolé ongá. Ampak hvadno vam bo čez noč, prekvekte hvadno, sej, jes vem, še mene zebe preke jutre, pa mam pravo kočó, pa ne s papirja, ke je tolé. Sej bi vam jes dau na slame u vop, pa to je, ke je živina tam. Ja, ja, tem je pr men ena kočá frej, bom pa jes gospodarje djau, nej vam da kluč. Pa boš, majn liber, fletne zaukuru notre, pa fletne skuhou, ja, pa če bo deš, boš fletne na varnem. Bom jes že naredu. Ncoj pa ovhka še tlelé spite, sej je jasne. Pa fletne se u deké zavjate! No ja, en mau vas bo že tresle. Hovka! noč!«

Glava je izginila in ostali smo sami. Prekovanje starena moža se je izpolnilo. Proti jutru nas je res nekoliko zeblo, toda hušega ni bilo. Vstali smo že ob pol petih. Ko pa smo pričeli postavljati ognjišče, je

Kako obvarujem svojo kožo

pred

prahom

in

nesnago.

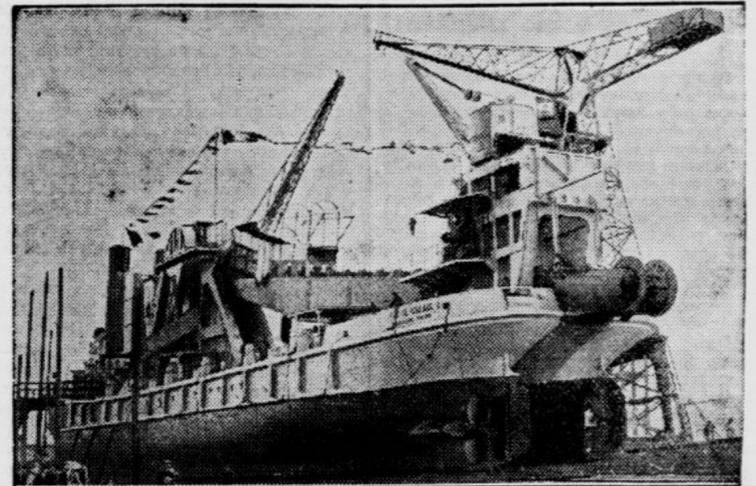

Kadar sem pometala, prašila in čistila po hiši je bila moja koža raskava in otrpla z razširjenimi znojnicami in nadležnimi zajedalci. Delo pa je bilo neodloljivo in bila sem obupana. Naposled pa sem le našla lahek in jednostaven način, da ohranim kožo svežo, čisto, belo in barzunasto, pa naj bi delala karkoli.

Ce delate med prahom in nesnago doma, v trgovini ali v uradu, bo za Vas zelo zanimiv poizkus z mojim enostavnim receptom. Vsako jutro otrpite lice in vrat s primerno količino kreme Tokalon bele barve (brez maščobe). Preparirana sveža smetana in oljčno olje, ki tvori to kremo, zajamčijo po-

polno snago znojnic. Ko je delo končano, denite na lice najprej gorko, potem pa hladno brisačo, potem namažite lice spet s kremo Tokalon. Ta krema da izvrstno podlago za puder. Tako postane polt sveža in prekrasna skozi ves dan. Moj mož me obžuje ter se čudi lepoti moje barzunaste kože, ki je brez sijaja. Čudi se tembolji, ker dobro ve, koliko moram delati pod vplivi nesnaga, blata in prahu. Pristavljam lahko se to, da vedno uporabljam puder Tokalon.

Največji plavajoči bager na svetu

Ogromni bager s 25 m delovno globino, določen za pristanišče v Bolognem, zapušča dok v Dunkerqueu.

Iz akvaristove torbe

O izletu na dolensko stran in o rastlinah

Kdor utegne napraviti majhen izlet preko Grosuplja in Turjaka na dolensko stran, kjer se vrste gozdni hribočki, prijetne dolinice, čedne vasice in obdelana polja, dobi kot ljubitelj prirode in turist najlepše vtise naše krasne, od Boga obilno obdarovane Dolenske; kot akvarist pa pride tudi na svoj račun, ker utegne ujeti poleg ostalih ribic tudi rdečperke, blistavce in postrvi ter nabrati lepe vodne rastline. Nedavno sem pogledal na specialko, izmeril kilometre, sedel na kolo in kolesaril po Dolenski cesti proti škofljici, kjer se začne kratek klanec, preko katerega nas povede dobra cesta, in kmalu smo zgoraj. Za vasico Sapom premostimo potok Mali Breg, v Grosuplju pa Veliki Breg in odtod krenemo na jug proti Ponovi vasi. Na tej poti križamo najprej progo v Višnjo goro, hitro zatem pa progo v Velike Lašče. Na tem križišču vidimo pred seboj nekaj bajerčkov, ki jih hrani Mali Breg in ki so polni lokvanjev. Koj nato premosti pot potok in če pogledamo z mosta, ne vidimo dna, ker ga zakrivajo listi pljučnika, v vodi pa mrgoli majhnih in velikih rdečperk.

Dalje drži pot čez Pono vo vas-št. Jurij-Lipljene k Turjaku. V zadnji tretjini te poti se odvaja steza k Zupanovi jami, ki je ob delavnih žal nedostopna. Od Turjaka se spustimo po nešteti vijugah v slikovito dolino Zelimeljske, kjer se moramo napotiti v vodo, če ne moremo odoleti želji po majhnih postrvih. Lov je onestaven. Približamo se večji skali ali kamnu z dolnje strani, z desno roko prisionimo mrežo na desni dolnji rob skale, z levo roko pa posežemo v duplino pod kamnom. Pri tem poslu nam smukne često kaka majhna postrv v mrežico, če pa sega duplina daleč pod kamen, nam pride tudi večja postrv pod dan. V mlinskem jarku, ki se odvaja od Zelimeljske, pa stoji med pisanci in kleni tudi lepi blistavci, ki jih spoznamo v vodi po temni prosti ob bokih.

Odtod krenemo ob vznožju hribov proti

Studencu, med potjo si pa lahko ogledamo ribnike, ki so v dolinah na vznožju Mokric in kjer je poleg krapov tudi mnogo drugih ribic. Majhni koresalji teh bajerjev in njih odvodnih jarkov in pritokov imajo lepe rdeče plavuti. Poleg koresaljev ujamemo tudi dražestne majhne rake, ki se hranijo v akvariju z odpadki nastrganega mesa. Akvarij, kjer imamo med ribami majhne rake, naj ne bo prenapoljen, ker zahtevajo raki vodo, polno kisika. Nadaljujot pot preko Barja k Ljubljani imamo v večernih urah krasen razgled na vrhove Karavank, Julijskih Alp in Polhovgrajskih Dolomitov.

Zdaj preidem v kraljestvo barskih rastlin. Znano je, da so mešinka, popnjak in žabji šejek že redko zastopane na osušeno-jočem se Barju; zlasti žabji šejek (Hydrocharis morsus ranae). Pred 12 leti sem ga zadnjič našel v Jarku ob štratonu Hauptmann, potem pa ni več. Vprašal sem oskrbnika botaničnega vrta g. Juvana, ki pozna kakor redko kdo najdišča raznih rastlin, po žabjem šejku. Opisal mi je mesto pri Bevkah, kjer sem našel poleg šejka tudi mešinko. Akvarirajoč v jarkih, ki so jih napravili šotorezci, sem v društvu mešink našel lepe blazine ricije ali plavajočega vodnega maha. V ricijni sestavljuje silno lepo svetlo zeleno preprogo na gladini.

Zanimivo je, da se barske rastline zelo bogotno razvijajo v prosti črni barski zemlji in v šotnem mulju, kjer utegnejo koreninice iskati hrane na vse strani. Oni akvaristi, ki žele gojiti vodne rastline v lončkih, ki se postavijo na dno akvarija, naj si preskrbe večje štirioglate ilovnate posode, kjer je dovolj prostora za koreninice. Zemlja v akvariju je glavni pogoj za rast vsakršnih rastlin. Rastline, kakor vodna leča, račja zel, ricija, mešinka, sicer ne potrebujejo zemlje, vendar se v vodi, kjer je dosti šotnega mulja in črne zemlje na dnu, mnogo bolje razvijajo kakor v akvariju z navadno zemljo. Značilno je, da so mnoge barske rastline stalne prebivalke onih močvirnih jarkov, ki so nastali po rezanju šote, in onih, ki držijo preko šotnega ozemlja. O. S.

»Pastirji so — z Male pianine!«
Kmalu zaslišimo žvižganje — znana popevka z ljubljanskih ulic.

»Oho! To so pa Ljubljancan!«
Skočimo pokoncu in stopimo k ognji. Tone maha s klobukom. V odgovor zaslišimo žvižg. Dobro nam je znan. Z njim smo klicali drug drugega, ko smo se zbirali h kopanju.

»Sišiš? Naš žvižg! Kaj pa, če so naminci? Seveda, brez dvoma, naši so, naši!«
Zadnje besede so že polne veselega zmagoslavja. Poskačemo preko plotu in jim hitimo naproti.

»Dva izletnika sta, hitita semkaj navzgor.«
»Cakaj! O, to je — Karlo, Karlo je! In Marjan z njim.«

Letimo navzdol in ju sprejememo s ploho pozdravov in vprašanj. Nato jima vzamemo nahrbtnike in ju vodimo h kočii. Čudita se, kako smo dobili kočio. In kako sta nas vesela!

»Danes ne gremo zgodaj spat! To mora biti še smeha!« upije Karlo. Zaigra na orglice. Pojemo in pospravljamo iz nahrbtnikov. Vse ju v redu, le ajdova moka se je stresla!
Skuhamo večerjo. Zlekneli na ležiščih prepevamo, kar nam prihaja v spomin. Moralo je biti že pozno proti polnoči, ko smo se dvignili in odšli na prosto. Bila je krasna, zvezdnata noč. Rimska cesta se je bočila nad nami čez vse nebo. Skoraj vsako minuto se je utrgal kak utrinek. Nekaj časa

Položaj Primorja v ligi še ni razčiščen

Slovenskemu ligašu ni uspelo, da si z zmago nad sarajevsko Slavijo zagotovi obstanek v nacionalni ligi — Visoka poraza obeh zagrebških klubov Haška in Concordie — Bask je le tesno zmagal nad osiješko Slavijo

Včerajšnje ligaško kolo je bilo sila važno. Na sporedu so bile štiri tekme, od katerih so bile tri v gotovih ozirih skoroda odločilnega pomena. V Zagrebu je šlo za to, ali je BSK res v tako blestivi formi, da ali si z zmago nad državnim prvakom bi si z zmago nad državnim prvakom bi si z zmago nad državnim prvakom bi si z zmago nad državnim prvakom...

prečil, da se številka na pasivni strani rezultata ni povzpela nad 2. Od branilcev je bil boljši taktično in v startu Zagorac, toda oba skupaj nista predstavljala nepremagljive ovire. Skoro ves čas so jim morali pomagati halfi. Slavijin napad ni bil kakor ni homogen. Gibalna moč je bil v tej formaciji Krnjač in desni spojki. Svoj gol je zabil na mestu leve spojke, v drugem polčasu pa je pri defenzivni igri svojega moštva igral četrtega halfa. Ostala dvojica v napadalnem triju se ni toliko odražala, pač pa sta bili toliko boljše ob krilih. Filipovičev prodor je prinesel zmagonosni gol, ki se ga bomo morda še spominjali z mešanimi občutki!

Primorje je v tej tekmi povsem zatajilo. Glavni delež na neuspehu gre na Slamičev račun. Proti Vojvodini je bil baje obnesel. Brez starta, brez smisla za plasiranje, tako da se je nahajala na sredini vedno praznina, preko katere se je nasprotnik po mili volji sprehajal. V prvi polovici sta sicer z izbornim igro marsikaj reševala stranska krilca in je zlasti Boncelj ugajal s preudarno igro v defenzivi. V drugem polčasu pa sta tudi onadva popustila in sta zlasti grešila v pokrivanju kril. Obramba je bila prilično slaba. Starec je imel razmeroma malo posla, mnogo manj kot njegov vis-avis in je nekatere pozicije mojstrsko rešil. Toda imel je tudi šbke momente, prvi gol, ki ga je prejel, je izpustil pač v začetniškem stilu. Bertoncclj je ofenziven branilec, zato je bilo zelo netaktično od Hassla, da je tudi on silil naprej, tretji gol gre na ta račun. V obrambnem delu sta se sicer izpopolnjevala, toda kolaboracija z osrednjim ni bila vedno v pravem stilu. Le v skrajnih obrambnih akcijah pred golom sta se obnesla. Napadalna vrsta je kolikor toliko zadovoljila do polčasa, in kar je tembolj značilno, v dobi, ko je bila v glavnem navezana sama nase. Po začetnih napadalnih akcijah gostov se je domač napad lepo značil in v brezhiljni povezanosti obvladal situacijo. Enako v finalu koncem polčasa. Tedaj sta padla tudi oba gola, ki sta skoraj premo izrazila vehemenco preudarno izvedenih napadov. V drugem polčasu pa so se pokazale velike pomankljivosti na desni strani napada. Erman gotovo ni borec in se tudi ni naprezal, da bi se pokazal z te strani, popustil pa je tudi v kombinacijah, k temu je še povsem odpadel Slamberger na križu. Od srede proti levi pa se so borili požrtvovalno in vztrajno, toda tudi nasprotnik je koncentriral svojo pozornost in obrambo na ta konec in preprečil vsak uspeh s te strani.

Začetkom napada S., si ustvari par lepih situacij in Starec že v drugi minuti ubrani skoraj brezupno stvar. Potem preide iniciativa na primorjanski napad in v 13. min. je Erman na čistem strelu — edinkrat v vsej tekmi — pa mu sodnik (pomotoma?) piska ofsajd. Metanje žoge ob tla gotovo ne porvine situacijo! V 19. min. doseže Bertoncclj z neubranljivo bombo vodstvo. V 28. min. nesporazum med Starcem in Bertonccljem, žoga se je že kotalila v prazen gol, toda Hassl jo še utegne potisniti s črte; ne daleč, ker se takoj vrne Krnjaču, ki jo nalahno porine proti голу in Starec jo v padu dvigne preko sebe v mrežo, 1:1. V 32. min. potisne Zagorac prost strel pred nasprotni gol. Hassl nerodno starta in ovira Starca, Krnjač se vrine med oba in potisne v prazno mrežo, 2:1 za S.! V ogorčenem finalu se bje v 40. min. Jež sam proti vsej obrambi, njegovo bombo nesrečno prestrizže Konstantinovič in jo porine pod prečko, izravnanje 2:2.

V drugem polčasu je zavzela Slavija taktiko zavlačevanja in bolj defenzivne igre. Taka igra je vedno nevarna za neopretno nasprotno obrambo, kar se je pokazalo v 10. min., ko je Filipovič pobegnil Zemljiču in Hasslu ter predribal še Bertoncclja. naker je pripeljal do 2 metra pred Starca in neovirano poslal v kot; bitka je bila s 3:2 odločena za Slavijo! V nadaljnjem poteka igra v znamenju premoči P., ki pa ostane brez uspeha.

Od g. inž. Popovića (Beograd) smo pričakovali malo več. Pokvaril je domačim že omenjeno šanso, ki se ni nikdar več vrnila, v drugem polčasu pa je popustil v presojli foulou gostov. Gotovo je precej demoralizirajoče vplival na razpoloženje domačega moštva in ni napravil vtisa nezainteresirane nepristranosti. Škoda, tembolj, ker smo ga že videli v Ljubljani brezhiljno soditi!

Blodimo po gozdu, nekaj časa na levo, nekaj na desno, potem se vračamo nazaj, zopet preko gozljav v drugo hosto. »Najbolje je, da nekoliko počakamo in se orientiramo.« Sedemo na kup dračja in se pomenkujemo. Tako sedimo kakke pol ure. Zvezde začno bledeti, na vzhodu se pokaže sivina. Kmalu nato zaslisiš krovji zvonec. Gremo za glasom in pridemo iz gozda. Spodaj pod nami je jasa in na njej kočice.

»Kočice, kočice!«
Hitimo navzdol in spoznamo, da smo spet na Mali planini. Še enkrat se razgledamo. Je že dovolj svetlo, da lahko določimo smer. Šele zjutraj ob kakih štirih pridemo domov...

Potem smo spet živeli po starem, dokler ni prišel čas, ko je bilo treba v dolino po nekaj potrebnih stvari. Odsli so trije, dva pa sva ostala doma. Ležala sva v travi za kočico in se solnela. Mimo so prihajali pastirji. Tudi sosed, ki nam je prekrbel kočico, se je ustavil.

»Ja, ja, vilo, to sta pa prav naredila. Le fletne takole u trau ležita, pa na sonce! Pa ke umaste čas, zakaj pa bi ne? Pa, majn liber, ko si rjau. Kokó pa to nardiš?«
»Kopljemo se mnogó!«
»Ja, pa kako, a je u tban voda taka?«
»O, ne, ampak to je od sonca, sonce je tako močno!«

»No ja, sej sem tud jes rjau, ampak jes sem helj uzmad. Ti, ti pa si takšen ke en ta mau zlodil! Ja, ja, veš, majn liber, sej maš prov, de si na sonce, sej druh turisti so tud! Un dan sem jih vidu, pa so bvi kar nagi, sam možnjó so imev prvezano z eno fliko. Pa babé so bve tud umes. — Ja, viš, majn liber, zakaj pa ti nimaš nobí baš sabo, de bi ti kuhave pa prave?«

»Kje pa bi prišle gori, stric, saj bi že popred opešale, pa še tu bi ne bile za nobeno rabo.«
»Tikste ja! Tist maš pa prau! Ampak jes bi pa šou uséen u tbanu pa bi govoru mau, ko je tlelé fletne, pa bi radé pršvé.«
»Kje bi pa spale, ko smo že zdaj tako natlačeni?«
»No ja, ke vn u vopo be jeh zapru, sej za u izbo tko niso.«

Smeje se je odšel v kočico. Kmalu nato so se vrnilí naši trije iz doline. S seboj so prinesli tudi dva zavitka tobaka za gospodarja in zavitek cigaret za našega strica.

Po večerji smo se odpravili k njemu in mu izročili cigarete. Bil je zelo vesel in takoj nam je prinesel skute, da jo pokusimo.

»Ja, ja, veš, majn liber, to sem pa res veseli! Vsak dan bom nažgau po dve, pet jeh morem pa na stran det za u nedelo, ko bo u naš vas opravilo, bo sveta Ana.«
»Zegnanje bo?«
»Ne žegnajte, opravilo bo, to pride usa gospoda u našo vas!«
Potem nam je še govoril o vaškem učitelju in šolskih otrokih v njegovih časih da še ni bilo šole, je pravil, in da zaradi tega on ne razume »buhštavov«. Nato je

BSK : Concordia 6:0 (3:0)

Zagreb, 17. septembra. 5000 gledalcev je prišlo danes na igrišče Concordie, da vidi borbo državnega prvaka z bodočim državnim prvakom. Concordia je predvedla na današnji tekmi zelo slabo igro. Napadalna vrsta je bila zelo mlačna. Krilska vrsta je popolnoma zatajila, najslabša pa je bila obramba. Moštvo BSK je bilo homogeno. Glavne njegove odlike so rutina, clan, hitrost in dober start.

O poteku igre bi bilo omeniti naslednje: V 11. min. strelja Glišovič iz gneče zelo ostro v kot ter doseže vodstvo. V 20. min. prosti strel s polovice igrišča, ki ga eksekvira Arsenijević. Nenevarno žogo propuška obramba Concordie in Glišovič zabije v zaletu drugi gol za Beogradjane. V 28. min. odda Ralič žogo na nogo Tirnančiču, ki ostro strelja na gol. Demić sicer odbije, toda Marjanovič je na mestu ter zabije v glavo v mrežo. 3:0 za BSK. Ta rezultat ostane do konca polčasa. V drugem polčasu odda v 3 min. Vujadinovič Šurdonj, ki postavi na 4:0. Concordia prihaja sicer večkrat pred vrata BSK, toda njeni napadi ostanejo brez uspeha. V 13. min. prevzame žogo Šurdonja ter postavi na 5:0. Ta strel bi bil lahko držal tudi začetniški vratar. V 37. min. centrirá Glišovič pred gol in Šurdonja postavi z glavo končni rezultat 6:0.

Hajduk : Hašk 7:1 (3:0)

Split, 17. septembra. Domači so dosegli vodstvo že v 5 min. po Kragiču, ki se je prebil skozi obrambo ter z ostrim visokim strelom postavil rezultat 1:0. V 10. min. zabije Hajduk drugi gol. Lemešić odda Benčiču, ta Bakotiču, žoga gre h Kragiču, ki strelja silni s'rel skozi goso vrsto protivnikov. V 27. min. postavi zopet Kragič, ki je bil najboljši mož na polju, na 3:0.

Začetkom drugega polčasa je tempo nekoliko popustilo. V 17. min. odda Benčič Kragiču, ki se prebije skozi več Haškovih igračev ter z daljave par metrov doseže četrti gol za domače. V 19. min. postavi Lemešić iz gneče rezultat na 5:0. V 24. min. kazenski strel proti Hajduku, ki ga strelja Gayer v aut. Sodnik da ponoviti kazenski strel, ker igrači Hajduka niso bili dovolj oddaljeni od žoge. To pot uspe Gayerju, da stisne žogo v mrežo ter postavi rezultat na 5:1. Deset minut kasneje zabije Lin šesti gol za Hajduka. V 43 min. pade zadnji gol po Bakotiču.

BASK : Slavija (0) 1:0 (1:0)

Beograd, 17. septembra. Današnje prvenstveno tekmo je gledalo komaj 500 gledalcev. Baskovo moštvo je bilo precej nerazpoloženo ter je proti slabemu nasprotniku iz Osijeka doseglo le pičlo zmago.

Atletiki : ISK Maribor 6:2 (1:1)

Celje, 17. septembra. Danes dopoldne je podsavezni prvak ISK Maribor v prijateljski tekmi s celjskimi Atletiki v Celju doživel nepričakovan, toda zaslužen poraz. Mariborčani so razočarali ter so igrali mnogo slabše kot 8. t. m. proti celjski Jugoslaviji, dočim so Atletiki igrali neprimerjo bolje, nego zadnjo nedeljo proti Iliriji. Gostje so bili očitvidno utrujeni manjkala jim je odločnost pred golom, dočim so bile njihove kombinacije zadovoljive. Po odmoru so popolnoma popustili Atletiki so igrali odlično, toda pre-stro. Igra je bila zelo živahna.

Goli za Atletike so padli v 11. min. prvega ter v 8., 21., 31., 37. in 43. min. drugega polčasa, goli za Maribor pa v 22. prvega ter v 30. min. drugega polčasa.

Sodil je g. Oberlindner iz Laškega v prvem polčasu točno, v drugem pa precej površno.

Jugoslavija : Šoštanj 3:0 (1:0)

S to prvenstveno tekmo, ki se je vršila dopoldne, se je otvorila prvenstvena sezona celjskega okrožja. Jugoslavija je zaslužno zmagala. V 6. min. drugega polčasa je sodnik izključil po enega igralca obeh moštev. Goli za Jugoslavijo so padli v 13. min. prvega ter v 13. in 45. min. drugega polčasa. Sodil je objektivno g. Oberlindner.

V predtekmi je rezerva Atletikov porazila rezervo Olimpa s 3:2 (2:1).

Elan : Celje 5:5 (3:3)

Novo mesto, 17. septembra. Danes se je vršila kvalifikacijska tekma med Elanom in Celjem, katero je posetilo mnogo publike. Tekma je v prvem polčasu potekla v rahli premoči Celjanov na polju, vendar pa je Elan prednjačil s svojo odločnostjo pred golom, tako da se mu je posrečilo zabiti tri zaporedne gole, preden so se Celjani znašli. Vsi trije goli so padli po kombinaciji desnega krila in desne zveze. Nato so Celjani vedno bolj dobili igro v svoje roke, izsilili nekaj kornjerjev ter v 19., 32. in 42. minuti zabili tri efektne gole. Ta rezultat se do konca prvega polčasa ni menjal.

V drugem polčasu je Elan zopet začel z močnimi napadi in desna zveza kmalu zabije četrti gol za domačine. Komaj da se je navdušenje občinstva poleglo, je Celje zaradi neprevidnosti domačega branilca izenačilo. Toda Elan ni odnehal in levemu krilu uspe zabiti četrti in zadnji gol za Elan. Pet minut pred koncem Celjani izenačijo, tako da je tekma ostala neodločena.

Celjani so bili boljši v skupni igri. Elan pa je prednjačil po svoji odločnosti pred golom.

Sodil je dobro g. Cimperman.

Avstrija : Češkoslovaška 3:3 (2:1)

Praga, 17. septembra. Današnja tekma med avstrijsko in češkoslovaško reprezentanco je privabila na igrišče 30.000 gledalcev.

Goli so padli v 5. minuti po Pucu, v 7. minuti po Müllerju, v 18. min. po Sindelarju, v drugem polčasu pa v 13. min. po Silnemu, v 18. min. po Sindelarju in v 24. min. zopet po Pucu.

Rezultat odgovarja poteku igre in je popolnoma upravičen. Avstriji so bili od začetka do 25. min. zelo dobri, vendar pa njihovi napadalci niso mogli doseči uspeha. Proti koncu prvega polčasa je moral češkoslovaški igralec Kulig zapustiti igrišče. Njegovo mesto v zvezi je prevzel Silny, Rühle pa je zavzel mesto krila. Po polčasu so napadi Avstrijcev popustili ter so Češkoslovaki imeli igro v svojih rokah. Proti koncu tekme je prišlo do raznih incidentov, ki pa niso zavzeli resnejšega značaja.

Sodnik Lengens dober.

Ostale nogometne tekme

Rakek: Korotan : Javornik 8:1 (6:0). Na tej prvenstveni tekmi je bil Korotan skoraj vedno v premoči.

Novi Sad: reprezentanca Novoga Sada: reprezentanca Subotice 4:3 (1:0).

Budimpešta: Madžarska : Švica 3:0 (1:0).

Dunaj: Dunaj : Praga 4:0 (2:0).

Milan: Ambrosiana : Pro Vercelli 6:0.

Alessandria : Juventus 2:1.

Szeged: Szeged : Somogy 3:1.

Fürth: Spielvereinigung Fürth : ASV Nürnberg 4:1.

Nürnberg: IFC Nürnberg : FC Beyreuth 4:1.

Berlin: Spandauer SV : Hertha 3:2.

Nov plavalni svetovni rekord. Na plavalnem mitingu v Tokiju je Mayehata postavila nov svetovni rekord v plavanju dam na 200 m prono v času 3:02.

2SK Hermes. (Uprava igrišča.) Drevi ob 20. seja pri Belču.

Lahkoatletsko državno prvenstvo posameznikov

Ilirijan Bručan je postavil v teku na 10.000 m nov jugoslov. rekord

Zagreb, 17. septembra. Danes se je nadaljevalo in končalo lahkoatletsko državno prvenstvo za posameznike, na katerem so, kakor znano, startali iz dravske banovine lahkoatletci Ilirije, Zeleničarja in mariborskega Maratona. Primorjaški atleti so startali le izbirno za Atene. Današnje tekmovanje je dalo naslednje rezultate:

110 m zapreke finale: 1. dr. Buratović (Concordia) 16.1, 2. Banšćak (Pančevó) 17.3, 3. Levin Kallay (Maraton) 17.8, 4. Jug (Hašk).

Met kopja: 1. Kovačević (Concordia) 52.68, 2. Levin Kallay (Maraton) 50.48, 3. Messner (BSK) 47.88, 4. Ferić (Hašk) 47.29, 5. Petrušić (Sarajevo) 47.13, 6. Šibel (Hašk) 37.72. V izbirnem tekmovanju je Primorjaški Putinja vrzel 42.18.

Tek 400 m semifinale: 1. skupina: 1. Dremli (Concordia) 1:06.9, 2. Jug (Hašk) 1:12.8, 2. skupina: Strmac (Concordia) 1:08.4, 2. Braun (Concordia) 1:14.

Skok ob palici: 1. Feigl (Maraton) 3.40, 2. Banšćak (Pančevó) 3.40, 3. Zupančič (Ilirija) 3.30, 4. dr. Buratović (Concordia) 3.30, 5. Ferkič (Hašk) 3.30, 6. in 7. L. Kallay (Maraton) in Gregorka (Ilirija) 3.20. V izbirnem tekmovanju je Gasperšič (Primorje) skočil 3.20.

Tek 200 m finale: 1. Stefanović (Jugoslavija) 23.4, 2. Pfaff (Concordia) 24.4, 3. Krauth (Makabi) 24.5, 4. Tauber (Makabi).

Met kladiva: Gojčič (Hašk) 46.83, 2. Zupan (Ilirija) 40.78, 3. Stopičnik (Ilirija) 38.24, 4. dr. Fritsch (Zeleničar) 36.30.

Tek 400 m zapreke finale: 1. Dremli (Concordia) 59.8, 2. Strmac (Concordia) 1:01.3, 3. Jug (Hašk) na prsa, 4. Braun (Concordia).

Tek 10.000 m: 1. Bručan (Ilirija) 34:11.8 (novi jugoslovanski rekord), 2. Starman (Ilirija) 35:19.4, 3. Štrucej (Maraton), 4. Leščan (Concordia). V izbirnem tekmovanju je Šporn (Ilirija) tekel v času 36:27.4.

Tek 800 m: 1. Nikhazi (Pančevó) 2:03.2, 2. Predanič (Concordia) 2:05.3, 3. Sindler 2.08. V izbirnem tekmovanju so se dosegli naslednji rezultati: Gaberšek (Primorje) 2:01.8, F. Žorga (Primorje) 2:03.2, Zingerlin (Maraton) 2:08.2, Butea (Pančevó) 2:12, Tauber (Makabi) 2:15.

Troskok: 1. Mikič (Baška) 18.29, 3. Telesko (Pančevó) 12.37, 3. Petrušič (Sarajevo) 11.74, 4. Levin Kallay (Maraton) 11.58. V izbirnem tekmovanju je Perpar (Primorje) dosegel rezultat 12.73.

Stafeta 4x100 m finale: Concordia 46.9, Hašk 46.5, Maraton 47.5.

Tek 100 m izbirno za Atene: Kovačič 11.7, Cerer 11.9 (oba Primorje), Krauth (Makabi) 11.9, Maklič (Maraton), Tauber (Makabi) 11.9, Maklič (Maraton), Tauber (Makabi) 11.9, Maklič (Maraton), Tauber (Makabi) 11.9.

Tek 200 m izbirno za Atene: Kovačič 23.8, 2. Cerer 24 (oba Primorje) Pfaff (Concordia).

ju, v drugem polčasu pa v 13. min. po Silnemu, v 18. min. po Sindelarju in v 24. min. zopet po Pucu.

Rezultat odgovarja poteku igre in je popolnoma upravičen. Avstriji so bili od začetka do 25. min. zelo dobri, vendar pa njihovi napadalci niso mogli doseči uspeha. Proti koncu prvega polčasa je moral češkoslovaški igralec Kulig zapustiti igrišče. Njegovo mesto v zvezi je prevzel Silny, Rühle pa je zavzel mesto krila. Po polčasu so napadi Avstrijcev popustili ter so Češkoslovaki imeli igro v svojih rokah. Proti koncu tekme je prišlo do raznih incidentov, ki pa niso zavzeli resnejšega značaja.

Sodnik Lengens dober.

Ostale nogometne tekme

Rakek: Korotan : Javornik 8:1 (6:0). Na tej prvenstveni tekmi je bil Korotan skoraj vedno v premoči.

Novi Sad: reprezentanca Novoga Sada: reprezentanca Subotice 4:3 (1:0).

Budimpešta: Madžarska : Švica 3:0 (1:0).

Dunaj: Dunaj : Praga 4:0 (2:0).

Milan: Ambrosiana : Pro Vercelli 6:0.

Alessandria : Juventus 2:1.

Szeged: Szeged : Somogy 3:1.

Fürth: Spielvereinigung Fürth : ASV Nürnberg 4:1.

Nürnberg: IFC Nürnberg : FC Beyreuth 4:1.

Berlin: Spandauer SV : Hertha 3:2.

Nov plavalni svetovni rekord. Na plavalnem mitingu v Tokiju je Mayehata postavila nov svetovni rekord v plavanju dam na 200 m prono v času 3:02.

2SK Hermes. (Uprava igrišča.) Drevi ob 20. seja pri Belču.

Lahkoatletsko državno prvenstvo posameznikov

Ilirijan Bručan je postavil v teku na 10.000 m nov jugoslov. rekord

Zagreb, 17. septembra. Danes se je nadaljevalo in končalo lahkoatletsko državno prvenstvo za posameznike, na katerem so, kakor znano, startali iz dravske banovine lahkoatletci Ilirije, Zeleničarja in mariborskega Maratona. Primorjaški atleti so startali le izbirno za Atene. Današnje tekmovanje je dalo naslednje rezultate:

110 m zapreke finale: 1. dr. Buratović (Concordia) 16.1, 2. Banšćak (Pančevó) 17.3, 3. Levin Kallay (Maraton) 17.8, 4. Jug (Hašk).

Met kopja: 1. Kovačević (Concordia) 52.68, 2. Levin Kallay (Maraton) 50.48, 3. Messner (BSK) 47.88, 4. Ferić (Hašk) 47.29, 5. Petrušić (Sarajevo) 47.13, 6. Šibel (Hašk) 37.72. V izbirnem tekmovanju je Primorjaški Putinja vrzel 42.18.

Tek 400 m semifinale: 1. skupina: 1. Dremli (Concordia) 1:06.9, 2. Jug (Hašk) 1:12.8, 2. skupina: Strmac (Concordia) 1:08.4, 2. Braun (Concordia) 1:14.

Skok ob palici: 1. Feigl (Maraton) 3.40, 2. Banšćak (Pančevó) 3.40, 3. Zupančič (Ilirija) 3.30, 4. dr. Buratović (Concordia) 3.30, 5. Ferkič (Hašk) 3.30, 6. in 7. L. Kallay (Maraton) in Gregorka (Ilirija) 3.20. V izbirnem tekmovanju je Gasperšič (Primorje) skočil 3.20.

Tek 200 m finale: 1. Stefanović (Jugoslavija) 23.4, 2. Pfaff (Concordia) 24.4, 3. Krauth (Makabi) 24.5, 4. Tauber (Makabi).

Met kladiva: Gojčič (Hašk) 46.83, 2. Zupan (Ilirija) 40.78, 3. Stopičnik (Ilirija) 38.24, 4. dr. Fritsch (Zeleničar) 36.30.

Tek 400 m zapreke finale: 1. Dremli (Concordia) 59.8, 2. Strmac (Concordia) 1:01.3, 3. Jug (Hašk) na prsa, 4. Braun (Concordia).

Tek 10.000 m: 1. Bručan (Ilirija) 34:11.8 (novi jugoslovanski rekord), 2. Starman (Ilirija) 35:19.4, 3. Štrucej (Maraton), 4. Leščan (Concordia). V izbirnem tekmovanju je Šporn (Ilirija) tekel v času 36:27.4.

Tek 800 m: 1. Nikhazi (Pančevó) 2:03.2, 2. Predanič (Concordia) 2:05.3, 3. Sindler 2.08. V izbirnem tekmovanju so se dosegli naslednji rezultati: Gaberšek (Primorje) 2:01.8, F. Žorga (Primorje) 2:03.2, Zingerlin (Maraton) 2:08.2, Butea (Pančevó) 2:12, Tauber (Makabi) 2:15.

Troskok: 1. Mikič (Baška) 18.29, 3. Telesko (Pančevó) 12.37, 3. Petrušič (Sarajevo) 11.74, 4. Levin Kallay (Maraton) 11.58. V izbirnem tekmovanju je Perpar (Primorje) dosegel rezultat 12.73.

Stafeta 4x100 m finale: Concordia 46.9, Hašk 46.5, Maraton 47.5.

Tek 100 m izbirno za Atene: Kovačič 11.7, Cerer 11.9 (oba Primorje), Krauth (Makabi) 11.9, Maklič (Maraton), Tauber (Makabi) 11.9, Maklič (Maraton), Tauber (Makabi) 11.9.

Tek 200 m izbirno za Atene: Kovačič 23.8, 2. Cerer 24 (oba Primorje) Pfaff (Concordia).

MODNI ATELJE

„GENTLEMAN“ se je preselil z Miklošičeve ceste 18 v Tavčarjevo ulico št. 2-1 10112 Se priporoča T. HLEDE.

Vremenski pregled

Za lepim, vročim in suhim poletjem nam je tudi zgodnja jesen ostala suha in solčna. Takšna je vsaj prva polovica septembra, ki se prav nič ne moremo pritožiti nad njo.

Naše vreme je še vedno pod vplivom visokega zročnega tlaka; antiklon obvladuje v glavnem vremenski položaj nad Evropo ali vsaj nad znatnimi njenimi preddeli. Njegovo jedro se drži v poglavitni meri nad srednjo Evropo ter nad srednjim pasom zapadne Evrope; prestavja se sicer nekoliko, v kolikor butajo obenj razdirajoči vplivi depresij iz sosedstva, ali vendar vztraja trdovratno nad označenim področjem, naklanjajoč mu lepe solčne dneve, pa suho in pretežno mirno ozračje.

Dvakrat se je v tem tednu zamajalo gospodstvo lepega antiklonskega vremena. Najprej ga je preteklo soboto in še nekoliko v nedeljo zagrabila depresija, ki se je bila storila nad Biskajskimi in Lionskimi zalivom ter posegla s svojim deževnim sektorjem tudi še do nas. Toda ta motnjava je bila le kratkotrajna, antiklon je zmagovito odbil zadržni naskok depresijskega sistema, ki je mogel samo malo pomočiti

pripovedoval, da po kvatnem tednu ne bo nobenega

